

NOORTE HÄÄL

TÖÖLISNOORSOO KUUKIRI

Sisu

1. Töölisnoorsugu oma häälekandja ümber!
Üleskutse.
2. Ühele kruusaaugule. Luuletus.
3. Lahkujate laul. Luuletus.
4. Lahkujate kutse. Luuletus.
5. Viini juulimäss. Artikkel.
6. Töölisnoorsoo ilmavaade klassivõitluse
tegurina. Artikkel.
7. Ametiühisusliikumine ja noorte ülesanded
selles. Artikkel.
8. Noorsooliikumine Eestis. Ülevaade.
9. Noor tööline. Luuletus.
10. Võitlus merevalitsemise ümber. Artikkel.
11. Marurahvuslus ja proletariaadi rahvus-
poliitika. Artikkel.
12. Orjade rongikäik — Blaise Cendrars.
Novellet.
13. Töölisliikumise äraandjad ja nende poliitika.
Artikkel.
14. Proletaarlik kehakultuur. Artikkel.
15. Eesmärgi poole... Maksim Gorki. Jutustus.
16. Kuidas desarmeeritakse. Arutlus.
17. Töölistlaps ei pea oma klassi vaenlaseks
saama. Väitlus.
18. Öö linnas. Luuletus.
19. Töölis- ja kehvtalurahvanoored maal —
koonduge. Üleskutse.
20. Valge terrori laine Balkanil.
21. Töölisnoorsoo liikumine ja noorsoohooldus
välismaal. Ülevaateid.
22. Noortööliste elu linnas ja maal.

121650

Töolisnoorsugu oma häälekandja ümber.

Töolisnoorsugu, kes moodustab rõhuva enamuse kogu noorsoost, on kodanlikes korras surutud kurnatava seisukohale. Ta on juba maast-madalast sunnitud võitlema eluvõimaluste eest, mis teda vastasrinda seab passiva kodanlise noorsooga, nagu tööliklass on vastasrinna kodanlusega.

Sellest siis ka see jõudude organiseerimise vajadus võitluseks oma seisukorra parandamise eest, milles suur osa on töolisnoorsoo häälekandjal-ajakirjal.

Töolisnoorsugu ei huvita kodanlise noorsoo „Tõusmed“, „Noorusmaad“ ja „Kevadikud“, milles unistatakse „ilusast isamaast“, „kallist kodurannast“, „noorusrõõmust“ jne., ega rahulda ka väikekodanlise intelligentsi „Rünnakud“, milles tehakse ainult revolutsioonilisi sõnakõlke klassivõitlusest.

Töolisnoorsool peab olema oma häälekandja, mille ülesanded on hoopis erilised. Ta peab olema kõigepealt laialiste töolisnoorsoo hulkade organiseerijaks, nende arendajaks ja järjekindlateks võitlejateks kasvatajaks.

Töolisnoorsoo häälekandja ülesandeks on laiaulatusline selgitus- ja kasvatus-poliitiline töö. Ta tutvustab töolisnoori üldise poliitilise olukorraga, aidates neid poliitilistes küsimustes õiget seisukohta võtta, tutvustab neid nende tugeva vaimlise sõjariistaga — revolutsioonilise marksismi õpetusega. Üheks tähtsa-

maks häälekandja ülesandeks on noortele ülesannete selgitamine ja kättenüitamise ametiühisustes ja teistes tööliste organisatsioonides, eriti spordi- ja lasteorganisatsioonide töös. Töolisnoorsoo ajakiri peab teateid tooma rahvusvahelisest töolisnoorsoo liikumisest ja sotsialismi ülesehitustööst esimeses töörahvariigis — Nõukogude Liidus. Töolisnoorsoo häälekandja peab olema ka noortööliste nõudmiste, murede ja kannatuste kajastajaks ja sellepärast peab ta tooma teateid noortööliste elust kohtadel.

Ta peab halastamatult paljastama kõigi töörahva äraandjate tegusid.

„Noorte Hääle“ võtab enda peale nende ülesannete täitmise. Ta peab saama kogu Eesti töolisnoorsoo häälekandjaks, selle koondajaks, kasvatajaks ja võitlustee näitajaks.

Kõik noored — palgatööorjad, vabrikandi ja ettevõtjate tööpingi ning hallparuni adra tagant, kehva talurahva noored ja proletaariline koolinoorsugu peavad koonduma oma häälekandja „Noorte Hääle“ ümber.

Klassiteadlikud töolisnoored! Meie õlgadel seisab algatus, meie peame eel sammuma. Kanname „Noorte Hääle“ laialistesse hulkadesse ja võidame kõik töolisnoored oma häälekandja lugetajateks ja toetajateks. Sellega aitame tõsta töolisnoorsoo klassiteadvust ja astume sammu lähemale töörahva vabastamisele.

Ühele kruusaaugule.

Siin pimedusen helkind täägiraud,
 Kui tapeti ja valu rinda puged.
 Õud suurem ööst, õud sügavam kui haud
 On südamen. Kui „õiglus“ ohvreid luges
 Siin rappus maa ja verdus taevafoon,
 Tuul küladesse kandis kisa kaja
 Ja pilvilinikuisse mässus noorkuu koon...
 Kes suudab rääkida sest, kisendada vaja!

Lahkujate laul.

Nüüd sõbrad lähme, paistab hukk,
 Kuu pöörand pilvi palge.
 Uut päeva kirend müürel kukk:
 On hommik ja on valge.

Käind üle meist on veri, turm,—
 Tuul puhund tule ase;
 Kel armas vabadus on, surm
 Sel lahkuda ei lase.

Veel kättemaksu viimne tund
 Meid surses sõtta ajab,
 Kui varjuks saame, näeme und:
 Lund kontidele sajab...

Lahkujate kutse.

Läheme ühes, kel valu sõond südant,
 Häda viind nooruse unungu kel.
 Täna on häbist ja orjusest villand,
 Punaseks muutub me käes Dardanell.

Las meile õpetab Kristus ja Buddha
 Taluda kõike ja armasta teist,
 Elust me lahkunust naine võib nutta,
 Kui ka koju saa ükski meist.

Meie jumalaks punane viisnurk,
 Vabadus nagu helleenlase pont;
 Meile on vihat kongid ja maanurk:
 Meie päralt on Alp ja Piemont!

Läheme, läheme — veri me põllul
 Kutsub meid viha ja võitluse kell.
 Las meie rökata vabadushõllul:
 Punaseks muutub me käes Dardanell.

Viini mäss, selle tagajärjed ja õpetused.

Villy Schlamm (Viinist)

(Internationale Presse-Korrespondenz)

Hiljuti seisid Viini töölised kohutavalt pika haudaderea ees, kuhu maeti 15. ja 16. juuli ohvrid. Austria töölisklassi valdab sügav lein, aga temas kasvab selge teadmine, et Viini juulimässi õpetusi tuleb kasutada, et Viini proletariaadi ohvrid tuleb lunastada **võiduka** Austria revolutsiooniga. Austria töölised kaotasid seekord. Täna triumfeerib Austria kodanlus ja asub ülbelt saaki jagama.

Miks tuli kaotus? Austria proletariaat kaotas sellepärast, et tal puudus **revolutsiooniline juhtimine**. Noor, väike Austria kommunistlik partei võitles vahvasti. Aga ta ei ole veel massiline partei, kes oleks suutnud proletariaadi organiseeritult võidule viia. **Austria kommunistlik partei polenud veel proletariaadi juhtija**. Veel juhtis Austria töölishulki **sotsialdemokraatia**: sellest tuli kaotus, sest klasside kokkupõrkesilmapiilgul seisid Austria proletariaat juhita kesk võitlust.

Võim on kindlalt kodanluse ja tema valitsuse käes. Valitsus on täielik seisukorra peremees. Ei või kindel olla, et provintsi fashistlik kodanlus ei lähe veel kaugemate kui Austria valitsus. Aga kindel on, et Austria kodanlus on küllalt tugev tagurlike poliitika lõpuleviimiseks. Kindel on, et kodanlus nüüd lööb profiiti mässu tagajärgedest, viib läbi kauaplaanisetud röövimise tollide kaudu, kaotab üüriseaduse, katsub jõhkralt halvendada Austria töötavate hulkade elutingimusi. On karta, et Austria proletariaat peab lunastama äpardunud juulimässi mitte ainult verega, vaid ka väljakannatamatu näljaga.

15. juulil seisis Austria proletariaadi ees otsekohene küsimus: kas viia võitlus julgelt sõjariistus väljaastumiseni või kaotada täielikult. Austria kommunistlik partei nõudis võitluse jätkamist. Sotsialdemokraatlikud juhid tahtsid kaotust ja tõidki selle.

Sõimuvalingu hulgas, mille sotsialdemo-

kraat'likud juhid koondasid Austria „väikse ja nõrga“ kommunistliku partei vastu, moondasid nad häbematuult ka selle küsimuse. Kommunistid, ütlesid nad kümnetestuhandetes lehtedes, tahavad üldstreiki ja relvastumist; see oleks kodusõda. Ja kodusõda olla veel suurem verevalamine kui seni näljahäda, provintsi tööliste mahatapmine fashistide poolt, kes sääli ülekaalus, välisriikide sõjaline vahelesegamine.

Omas viletsas hauakõnes nimetas Fritz Adler seda „revolutsiooniliste motiivide ja revolutsiooniliste võimaluste traagiliseks vastoluks.“

Austria kommunistlik partei tundis oma ülesandeid ja võitluse jätkamise suuri järe'ldusi. Esmaspäeval, 18 juulil kuulutas keskkomitee võitluse kaotatuks. Aga selle päevani pingutas partei oma jõude äärmise võimaluseni, et viia Austria töörahvas revolutsioonilisele võidule.

Kodusõda oleks toonud **rohkem** verevalamist? Häbematu vale! kodusõda oli **käes**, ainult töölistel polnud sõjariistu, nad pidid võitlema aiateivastega! Mitte **rohkem** vaid **vähem** verevalamist tahtsid Austria kommunistid. 15. juuli jõurikas väljaastumine näitas, et 600.000 Viinitööl **st oma** kodanluse ja 6000 politseinikuga, kellest ometi 80% on sotsialdemokraadid, oleks valmis saanud.

Tööraha relvastamine oleks tähendanud näljahäda? Kui Viini töölised oleksid võidukalt võidelnud, siis oleksid nad osanud ühineda talupojamassidega ja need kaasa tõmmanud võtlusse rõhujate vastu.

Viini tööliste võit oleks jätnud provintsi töölised fashistide meelevalla alla? Ei, Viini proletariaadi lüüasaamine annab klassivennad maal jultunuks muutunud kodanluse kätte!

Austria tööliste võit oleks tähendanud välisriikide sõjariistus vahelesegamist? Kitsar-nnalised „riigimehed“ kes sundisid Austria proletariaati alla andma niisuguse argumendiga! Välisriikide all mõistab see liik juhte kapitalistide kildkondi või paremal juhusel Noskesid, Renaudele ja Vanderveldesid! Aga nad ei tunne välisriikide töölisklassi hiiglasuures solidaarsusevõitluses, mis algeliselt juba olemas oli, oleks tulnud abiks Austria töölistele.

Euroopa olukord pole sugugi niisugune, nagu Bauer ja Adler teda armastavad tööliste kujutada. Austria okupeerimine, maa ärajaga-

mine? Kas Ungari suudab oma võimupiirkonda laiendada kõige raskemasse konflikti sattumata väikse entente'iga? Kas Itaalia võib ettevõtta tungimise Euroopa südamesse väljakannatamatusse vastollu jõudmata Prantsusmaaga, kes võitleb temaga ülemvalitsuse pärast Euroopas, ja Jugoslaaviaga, keda Itaalia kõige enam ähvardab. Ei, Austria ärajagamine poleks olnud nii lihtne, kui Austria proletariaadi maha tappa laskmine enda kodanluse poolt!

Austria kommunistlik partei oli liiga nõrk, et masside spontaanset väljaastumist muuta teadlikuks võitluseks. Austria tööliklassil polnud neil päevadel juhti, sellepärast polnud võitlusel muud tagajärge kui kaotus.

Milline hale taskukunstu trikk, Austria kommunistidele „vastutamatus“ süüks anda! Kes vastutab kaotuse eest: kas **kommunistid**, kes püüdsid töölisi võidule viia, või **sotsialdemokraatlikud juhid**, kes novembris 1918. võimu sellele Schoberile üle andsid, kes praegu vere-töodes tuntud kindral Gallifet'ga võistleb? Kes on olnud vastutustundetu, kas kommunistid, kes nõudsid fashistidelt sõjariistade äravõtmist ja seadsid esikohale proletariaadi revastamise, või sotsialdemokraadid, kes 17. mail 1927 sõjariistad Viini arsenaalist Seipelile ja Schoberile üle andsid? Eks need olnud samad püssid, milledega tapeti Viini töölisi!

Viini juulimäss on mahasurutud. Aga ta jõud ja ta tähtsus on kogu ilma töölisklassile väga suur. Austromarksism on purustatud, temast on järel ainult hale reformistlik tööliste ärandmine, usu puudus proletariaadi jõusse, tühi-sed sõnad, „riigimehelik“ argus ja lõpulik loobumine revolutsioonilisest jõutarvitamisest. Austria proletariaat ja kogu ilma proletariaat on näinud, et ainult see võib võita, kes on võidus kindel, kes ei kõhkle ja kes on võitlusevalmis usus revolutsiooniliste masside määratule jõule.

Austria kodanlus on pealetungile asunud. Peame kõigi abinõudega selle pealetungi murd-ma. **Selles võitluses võitleme ühises väerinnas sotsialdemokraatliste töölistega iga jalatäie maa eest.** Meie ei lase paanikasse sattunud sotsialdemokraatide juhte proletariaadi positsioone võitlusest ära anda. Siin peame saavutama esimesed võidud, mis on järgnevate võitude lähtekohaks.

Töölisnoorsoo ilmavaade klassivõitluse tegurina.

Praegusel tagasikiskumise ning sunnirahvustluse ajal, mil kõik armsad mõisted: demokraatia, sõna-trüki vabadus (millesed ilusad mõisted!) on muutunud lihtsameelsate kodanike narrimiseks ja rahvuslike amoki-jooksjate ohvriks, on raske meie töölisnoorsool omandada kindlaid vaateid oma ühiskonna, veel enam tuleviku ühiskonna suhtes. Ei ole ime, et paljud töölisnoortest — ja iseäranis need, kel on tegemist kodanlike kooliga — üldisest mõtte-lagedusest ning jaburusest end eemale lasevad kiskuda omast klassikuuluvusest ja oma ilma-vaadet rahvusliku messianismi Siloami allikast imeda katsuvad. Kuid sarnane seisukord pole üksi kahjulik töölisnoortele, vaid meie tööliskonnale üldse. Ei ole sellepärast üleliigne rääkida töölisnoorsoo ilmavaatest, tema klassiteadusest, kindlast ja proletaarlikust vaimust kantud meel-susest, ja lõppeks tema klassiaktiivsusest.

Meie teame, et kõigis riikides, kus valitseb kapitalism, kes end elatab — nuumab tööliste tööõust, jättes viimaseid ilma isegi inimväärselt eluvõimalusist, on kogu selle riigi vaimline ja majanduslik elu kantud valitsevate klasside põhimõtteist ja kitsastest klassihuvidest. Neil riikidel on olemas omad teadusemehed, kunstnikud, poliitikud ja kirjanikud, kes kapitalistlikule ühiskonna korrale maksu mis maksab mingit kultuurilist ja püha alust leida katsuvad. Kuid kapitalistliku korra suuremaks jõuks on veel ta hästi korraldatud ajakirjandus, tema kasvatuslikud meetodid (õppeviisid) ja tema juhitud haridusasutuste mõju. See moodustab n. ö. ta kultuurilise vägivalla. Teiselt poolt — on tema käes kogu seadusandluse ja täidesaatva võimu aparat. Sarnastes tingimustes on proletariaat sunnitud koonduma, selle olukorra purustamiseks ning uue parema ühiskonna loomiseks. Kuid see ei sünni teisiti kui revolutsiooni teel, mil tööliskond vägivaldselt oma kätte võimu endiste peremeeste ja kurnajate käest võtab.

Riigikorra juures, kus kodanlike terror oma inkviisitorliste kalduvuste ja surveabinõudega mitte ükskord töölisliikumist halvata on katsunud, riigikord, kus seadus kodanlikes kohtupidamises Prokrusti asemele tõmmatud ning õiglusmõisted tööliste turjal elava klassi sakramentaalseks jõleduseks muutunud, jääb praegusel ajal tööliste poliithariduslik, ilmavaateline ning klassivõitluse propaganda töö tugevamaks relvaks kodanlike klassi vastu. Sest nagu poliitiline pööre pühib ühiskonnast kapitalistliku survemajanduse pärandused, nõnda purustab proletaarline mõtteliikumine ning ilmavaade tööliskonnast kapitalistliku kõlbluse ja hariduse ebajumalad. Revolutsioon pole üksi massilise

võitluse saavutus, vaid uue vaimu, uute mõtete, teadusliku marksismi ja leninismi alusel seisva ilmavaate ja tulise tahtmise vili.

Töölisnoorsugu, kelle õlgadele langeb tuleviku ühiskonna ideaalide teostamine, peab aru saama omast suurest ülesandest, ta peab teadma, et proletaarlike ühiskonna liikmeks saamine ei olene üksi tahtmisest, vaid ka oma tahtmise teadlikust organiseerimisest. Meie töölisnoorsoo ilmavaateliisi otsinguid on ära kasutada püüdnud mitte üksi kodanlus omis huvides, vaid ka meie kollase internatsiooni preestrid, kes omas oportunistlikus häbemattuses töörahva eestvõitlejaks end peavad. Need ülejooksiku hingeluga inimesed, kes julgevad kõike, mitte aga sirgejoonelist ja revolutsioonilist tegevust, kelle kaasvõitlejad (!) hakkama said omal ajal sõja toetamisega (näit.: Saksamaal), valge terrori pooldamisega (Balkanil) ja Irboska veresaunaga meil, ei või olla ialgi töölisnoorsoo õpetajaks.

Meie töölisnoorsoo ilmavaade peab tugenema kindlal marksistlikul-leninistlikul õpetusel. See ilmavaade on kõikide klassiteadlike tööliste ilmavaade, mis ei saa olla rahvuslik, vaid on rahvusvaheline. See, mis kodanlastele moraalne, on meile ebamoraalne (ebakõlblik). Kuid paljast ilmavaatest, klassiteadusest pole küll, siin peab olema ka klassiaktiivsus. Varustatud ajaloo-materjalismi, Marksi ja Leninini õpetusega võib töölisnoorsugu astuda ühiskondliku võitluse väljale julgemalt kui tal oleks suur, kuid ilma kindla sihita hulk seltsilisi. Ei saa proletaarline noorsugu aru kommunistliku teooria ja klassiaktiivsuse ühtekuuluvusest, jäädes vaid palja vaieluste ja tuleviku unistuste valda, võib ta väga kergesti tagasi libiseda väikekodanlike ilmavaate ja mõtteilma rüppe. On sama mõttetu rääkida proletaarlikest ühiskonnast ilma vastava õpetuseta kui teostada võimu ilma võimutahteta. Siin ei oleks üleliigne rõhutada töölisnoorsoo osa tööliskonna organiseerimisel ja aktiivse sotsialismi propaganda vajadust. Just töölisnoorsoost peavad tulema need võitlejad, kes julge mõtte ja agara tegevusega meie töölisliikumist elustama peavad. Mida rohkem Marksi-Leninini ilmavaateliisi töölisnoori aktiivsel töölisliikumise põllul tegevad, seda rohkem tagajärgi võib loota meie tööliskonnast endast. Meie peame oskama kapitalistliku ühiskonna kannibalistlikku (inimsööjate) seadust — õigust elu ja surma pääle majandusliku ning poliitilise surve näol — pöörata ta enda vastu. Kui raske see ülesanne ka ei oleks, tuleb ta siiski teostada.

Ametiühisusliikumine ja noorte ülesanded selles.

Ametiühisusliikumise algust võib lugeda sellest ajast, mil Lääne-Euroopas hakkas kasvama kapitalistlik suurtööstus. Kapitalistid ühinesid tööliste eksploateerimise paremaks läbiviimiseks, asutasid truste ja kartelle.

Kuid kapitalistliku tööstuse kasvamisega käis kaasas teine nähtus. Vabrikuisse koondati suured töölishulgad. Ühine töötamine kasvatas töölistes ühistunnet. Hakkas kasvama tööliste klassiteadvus. Töölised hakkasid aru saama, et nemad ei suuda enda olukorda parandada muul viisil, kui ühise, organiseeritud võitluse kaudu. Töölised hakkasid looma enda ühinguid vastukaaluks kodanliste töösturite organisatsioonidele.

Ametiühisusliikumises võib vahet teha kahe põhitüübi vahel. Inglismaal loodi esimesed tööühingud trade-unionide nime all. Nende ühingute loomisel tulid arvesse Inglismaa erilised olud. Inglismaal olid võrdlemisi suured poliitilised vabadused. Töölised ei tehtud erilisi takistusi organiseerimisel. Sellepärast polnud inglise tööliklass revolutsiooniline, töölised pidasid tähtsamaks võitlust otsekoheste majanduslike nõuete eest. Nii areneski Inglismaal ametiühisusliikumine majanduslike võitluse tähele.

Saksamaal oli ametiühisusliikumise tekkimise ajal teistsugune olukord. Siin valitses võrdlemisi tugev poliitiline surve. Sellepärast oli tööliklassil rohkem huvi poliitiliste küsimuste vastu ja säeti ka ametiühisustes tähtsale kohale poliitilised nõuded. Need on kaks ametiühisuste põhitüüpi. Umbes samadel alustel on arenenud ametiühisusliikumine teistel maadel.

Utleme veel kokkuvõttes, mis on ametiühisuste ülesandeks. Kõigepealt tööliste organiseerimine, koondamine ühiste huvide eest võitlemiseks. Tähtsal kohal on siin tööliste klassiteadvuse kasvatamine ühise võitluse kaudu. Ametiühisuste ülesandeks pole aga mitte ainult majanduslik võitlus, üksikute reformide ja majanduslike nõuete läbisurumine, vaid kõigepealt tööliklassi koondamine teadlikuks võitluseks tööliklassi ideaali — sotsialismi eest. Ametiühisusliikumise ülesandeks pole mitte kodanlusega kokkuleppepoliitika ajamine kodanlikes ilmakorras hää äraelamise võimaldamiseks. Ametiühisus peab töötama silmas pidades tööliklassi lõppsihti — sotsialistlikku ilmakorda. Ametiühisusliikumine peab käima käsikäes revolutsioonilise tööliklassi poliitilise võitlusega. Ametiühisused peavad olema poliitilise töölispartei liitlaseks. See on n. n. punase ametiühisusliikumise põhiseisukoht. Need „punased“, revolutsioonilised ametiühisused on koondunud

revolutsiooniliste ametiühisuste rahvusvahelisse liitu, Profinterni.

Teisel seisukohal ametiühisuste ülesande kohta on n. n. reformistlikud ametiühisused, kelle keskkohaks on Amsterdamis asuv ametiühisuste Internatsionaal, mida juhivad kodanlastega igavesti kokkulepet otsivad härrad. Punastele ametiühisustele on reformistlike juhtide poolt etteheiteid tehtud „päevapoliitika ametiühisustesse toomise ja poliitilise õnneküttimise pärast.“ Etteheidete tegijad on kodanluse helduse pääle lootma jäädes unustanud klassivõitluse põhimõtted, või ei saa nad aru ametiühisuste ülesandest. See pole poliitiline õnneküttimine, kui majanduslike nõuete eest võitlemise kõrval ei unustata ka lõppsihti, kui selle asemel, et mitte ette nähes klassivõitluse arengut, nõuda ainult väikesi majanduslike parandusi, minnakse julgelt lõpuni alatud teel ja ollakse valmis kas või otsekoheks revolutsiooniliseks aktsiooniks.

Milles seisavad noortööliste ülesanded ametiühisustes? Kõigepealt on noortel erilised huvid, mille eest nad peavad pidama võitlust. Noorte nõueteks on kõigepealt töökaitseaduste maksmapanek noorte kohta. Siin on esiplaanil nõuded tööaja kohta, öötöö keeld noortele jne.

Kapitalistlikes tööstustes on harilik asi, et noortööliste lastakse teha sama tööd, kui täiskasvanud hoopis väiksema palga eest, maksetakse neile ainult näljapenne. Üheks noorte nõudeks peakski olema selle olukorra kaotamine. Sama töö eest maksetagu sama palk!

Kolmandaks nõudeks on sotsiaalhügieenilised parandused. Tööstustöölised kurnatakse vabrikuis põhjalikult välja. Masinlik töötamine halvas õhus ja niiskeis ruumides rikub noortööliste tervise. Paremate tööruumide ja tervishoidlikumate tööviiside nõudmine olgu töölisnoorsoo ülesandeks.

Et noored on üldiselt enam haritud ja enam klassiteadlikud, peab nende kohuseks olema vanade kaasatõmbamine, neile nende klassi ülesannete selgitamine ja nende vaimline toetamine.

Ametiühisus peab olema töölisnoorsoole kohaks, kus ta enesearenduse kõrval otsekoheste töö kaudu peab saama rahuldada ka vaimlisi ja kehakultuurilisi huvisid. Selleks on ametiühisustes kultuur- ja spordiringid, igasugused loengute- ja kõneõhtud, vaieluskooled ja kursused.

Noorte nõuete läbiviimine on kõige edukam, kui ametiühisustes töötavad erilised noorteko-

misjonid. Neis komisjonides ongi esiplaanil noorte nõuded ja noorte poliithariduslik töö.

Lõpuks, nagu öeldud, peavad ametiühisuslased osa võtma poliitilistest aktsioonidest. See nõue on veelgi rohkem maksev noortööliste kohta. Kui ametiühisusega käsikäes töötav poliitiline partei viib läbi mingi hoogtöö, näit. va-

limiste puhul, peavad noored aitama sellele kõigiti kaasa, osa võtma koosolekute korraldamisest, lendlehtede laialikandmisest jne. See on tarvilik noortele poliitilises töös vilumuse saamiseks.

Klassiteadlik töölisnoorsugu olgu ametiühisusliikumise tuumaks!

Noorsooliikumine Eestis.

Meil on need ajad mööda, mil kodanlus võis kõige jõledamal kombel naerda: meie oleme osanud asja nii ilusasti ajada, et ka töölised omi lapsi meie meelekohaselt kasvatavad, sest vaadake, kas ei olnud mõned aastad tagasi meie juhitud liikumine, millel ei puudund isegi meie ideoloogia, E. Koolinoorsoo Liit, tõmmand endasse palju noori ja isegi töölisnoori. Nii mõtlesime välja — olgem õiglased, mõtles välja meie parem sõber, Buuri talupoegade ja tööliste humaanne timukas Baden-Powell, skoutide ja — oo Taara labakindad! — noorseppade liikumise, Kristliku Noortemeeste kavala aparadi, — kas polnud see nii. —

Kuid nüüd hakkab see aur lahtuma. Noorsugu, kes on pettund kõigest, mida ette maaliti kodanlise idealismi nimel, tunneb end nagu unest ärkanud ja aimab, et on midagi paremat kui isamaa ja kuldressid: on käimas võitlus suurte aadete nimel — tuleviku ühiskonna loomise võitlus. Siit pöördub tee.

Kuid enne, kui meie selle pöördeni jõuame, tuletame meele, mis on meil seni noorsooliikumise alal sündind ja millised huvid on sündind noorsool koonduma erirühmitusisse.

Rahvusliku ärkamise väikekodanlise märtsirevolutsiooni järele (1917) hakkas meil liikuma mingi nooruslikult tuline poolisamaaline asjandus. Selles oli palju häid ja ilusaid vourusi, ta oli õieti mingi vaimuelu ja kunsti kultiveerimise liikumine, uus jatk „Noor-Eestist“ ja „Siurust“, kuid ka veidi odav import Saksamaalt „vabanoorsoo liikumise“, „autonomse“ ja jumal teab millise veel liikumise näol sissetoodud kaup. Oldi idealistid ja rumalad. See vaim valitses peaaegu kõigis E. K. L.-u alla käivais organisatsioonides. Tõeliselt aga oli selle idealismi taga veidi vastik lõust: kodanlus kogu oma mõttelaadiga. Kuid see oli niivõrd jesuiitlikult maskeeritud, et seda kohe ei märgatud. Kõik oli ilus: noored polemiseerisid, olid vastuvõtlikud mõttele, joodi pääle kongresse teed, kurameeriti ja õpiti poseerima. Vahetevahel aga anti müksusid vanemaile, hullati, käidi rännakuil ja edendati kunsti. Esimest korda märgatakse aga Viljandi kongressil (1922), et asi ole korras: ühise vaimustava ülesastumisega

võetakse — kuigi isamaalaste, skoutide ja noorseppade inimsööjaliku kisa ja viha all — üks tähtis samm ette: skoutide kui militaristliku ja puhtalalhoidliku elemendi hukkamõistmine. Muidugi ehmatasid mõned hiljem oma sammu pärast, kuid parata polnud midagi: kongressil olevate noorproletaarlaste ja ilmavaateliselt käredate noorte abil sai kodanlisel koolinoorsool põrgu nii tuliseks köetud, et ta pidi leppima pek-sasaanu osaga, päälegi enda organisatsioonis. See oli võimalik 1922. aastal, mil reaktsioon ei olnud veel jõudnud oma tipuni. Kuid asi ei jää kauaks nii: 1923 a. kongress Tartus libiseb juba puhtkodanlisele alusele — rahvuskultuuri ja isamaa väärtus tõuseb. Nii hakkavad ilmuma uued seisukohad kuni 1924. a. 1. detsember asja lõpulikult muudab. EKL, kes oma kohustust isamaa vastu juba 1923. a. oskas välja lobiseda ning nähes nüüd, et isamaad päästa tarvis, saatis korda oma häbematu teo: läks välja kõige autonoomsuse salgamisele ja jättis omad sihid ja aated näljase rahvusluse ja selle põhimõtete saagiks. Selle organisatsiooni põhimõtted, mis sündisid halemeelse moderni, kuid hapra olevusena, muutusid äkki üleöö Mooloki kumardamiseks, nagu oleks nad uue Messiasse tulekut näinud. Nüüd on aga need uued suurvõltsijad, ausa ja õiglase töö salgajad, nagu truu kari muutnud aegadeka oma endise värvi, ning meie võime nende keskelt kuulda seda suurt rahvuslikku röögatust, mis kehastub meie üldises kõrvalekaldumises demokratismi mõttest. Need armsad rahvuslikud noored näevad praegugi oma kaitseinglit pühas töörahva mahanottimise vihas. Osalt on seda vägisi sisse aetud, osalt on see kodanlisnoorsoo enese hurraaisamaalsusest tingitud. Kuid see on isamaalsuse õilsam, öelgem: nurjatam võime, et ta oskab kupeldada noortega, võltsides mõisteid ja kihvtitades tundeid. Nii ajab ta nagu pühast vaimust kiusatud end sisse koolidesse, kannab oma lõugava viha kaudu kihvti noorsoo-organisatsioonidesse (meie tunneme EKL väga hästi: helde tüssama ja jõe vihkama) rääkides õuduse jutte kommunismist ja nende ausamaist tegelasist, nagu Viktor Kingissepast. On tõesti jultunuid, kes selle ase-

mel, et käia oma õpetuse järele — kool olgu eemal poliitikast — selle ära salgavad, tehes kõige häbematumat demagoogiat ja sada korda alatumat kui Vene papid. Kuid, et papid meile alati õndsust ja taevast soovivad, siis oleks paras aeg neile pörutada: meie teeme teie elu kibedaks taeva jaoks ja viletsaks põrgu jaoks, sest meie päevad on ees. Loodetavasti hävitab ka aeg teised kodanlised noorsoolõksud, nagu skoutide, noorseppade ja kristlikkude noorte organisatsioonid, mille juures meie ilma vastikusest pikemalt ei saa peatuda.

Kuid nüüd üllatab meid veel üks päris imeplik ja nahkne olevus: noorsotsialistlik liikumine, kelle ämmaemandaks mitte rohkem ega vähem ei ole kui ajast mahajäänd ja arhiivi antud *naaroodniku viril ja patukahetsev äratõmme K. Freibergi* näol. Mis on aga selle nimelt kõlava, kuid sisult mannetu liikumise põhimõtted? Mis nad tahavad? Milline on nende vaade riigile? jne. Kõige iseloomulikum nähtus, et see liikumine, mis nimetab end noorsotsialistlikuks, ei tunne mingit kindlat ja ühtlast ilmavaadet.

Tal pole väljakujunenud seisukohti, ta otsib ja kobab, teeb revolutsiooni mõne R. Savingu armeenasliku tarkusega, nagu tahaks ta panna sarnast huvitavat mõistatust: mis see on: väljast Marx, seest Bauer, istub M. Martna juures kohvilauas, ajades taga pederastiat revolutsioonilise sotsialismiga. Kuid küsitav ei saa sest iialgi aru ja nii

jääbki mõistatuseks — kas või lõhke, — mis on see noorsotsialism meil. Kuid R. Saving ei ole sääl ainuke, kes teeb segasest pääst revolutsiooni, esimesel juhusel korstnasse poeb, kui äkki see väljahautud revolutsioon kuklasse kinni hüppab. Sääl on näit. A. Marmor, kelle sotsialism seisab „Astoria“ kohvijoomises, piisut edeva näoga koketeerimises ja halemeelses patsifismis (rahupooldamises). Mingit selget pilti, mingit seisukohta pole neil olemas. Nii-sugune on üldine vaimline ilme noorsotsialistidel, kelledele üheledele püha demokraatia on *tabu* (mingi salapärase püha asi metslaste meelest, millesse puutumine kurja toob) ja revolutsioon naljaasi. See liikumine ütleb üheltpoolt liig palju, teiselt poolt mitte midagi: tagajärg on liig rumal. Ligidal noorsotsialistidele seisab Kultuuritahtelise Noorpõlve Koondis, kes küll oma lõppsihiks säeb sotsialismi, kuid kellele klassivõitlus on täiesti tundmata. Lõppude-lõpuks aga on ses organisatsioonis olemas eeldusi, et säält mõnigi klassiteadlik noor välja tuleb. Ta on haritlaskonna ülemineku vormiks (sellisena täiesti ajutine) tegelikule sotsialismi tööle.

On üleliigne juure lisada, et noorsugu juba varakult vahet peab tegema kodanliste, poolkodanliste ja töölisnoorte organisatsioonide vahel. Oskab noorsugu arusaamisele tulla omast ühiskondlikust ülesandest, siis võib kindel olla, et teda ükski „kollane“ liikumine huvitama ei saa.

Noor tööline.

Max Bartel

Me samme ööl	Löök koiduks öö,
Nii palju kajab,	Täht juba hajub,
Sest vabrik töö	Ja algav töö
Meid vara vajab.	Me pääle vajub.
Täht särab veel	Nii iga hoop
Öö vinastikes,	Taob meie aja.
Tal vabam tee	Mil päeva töö?
Kui minul ikkes.	Meil valgust vaja.

Raudrusikas:
Sul välgud ajus!
Torm tulemas.
Ah! uusi tähti vaju.

Võitlus merevalitsemise ümber.

On mööda juba rohkem kui kuu aega kolme suurriigi — Inglismaa, P.-Ameerika Ühisriikide ja Jaapani vahelise konverentsi kokkuastumisest Genuas merejõudude vähendamise küsimuse arutamiseks.

Nädalate kaupa diplomaadid pidasid läbi-

rääkimisi, püüdes üksteist üle trumbata, kuid lõpuks mindi laiali midagi saavutamata; räägiti küll, et konverentsi töö tuleb katkestada liri ministri Cosgrave tapmise pärast, kes tõesti mõnest konverentsi istungist osa võttis.

Selle „desarmeerimiskonverentsi“ kurb lõpp

pole kuidagi üllatav. Kõik teadsid, et osavõtivate riikide vastukäivad huvid ei võimalda kunagi kokkulepet nende vahel.

Konverentsile ei tulnud tõsise sooviga kokku leppida merejõudude vähendamise kohta, vaid iga riik püüdis kõvendada oma positsioone merel. Siin loomulikult ei saa olla mingisugust kokkulepet.

Inglismaa võis Washingtoni konverentsil 1922 a. võrdlemisi kergesti leppida tema soomuslaevade arvu piiramisega, ta leppis koguni sellega, et ühtlustati tema ja P.-A. Ühisriikide soomuslaevade arv. Inglismaa võis teha seda sellepärast, et uhked ja kallid dreadnoughtid mängivad praeguses sõjas hoopis väiksemat osa, kui varem.

Vastupidi, on kasvanud odavamate, väiksemate ja kiirete ristlejate ja allveelaevade sõjaline tähtsus. Sellepärast ehitaski Inglismaa pärast ilmasõda ainult niisuguseid laevu ja jõudis niikaugemale, et tema ristlejate ja allveelaevade hulk ületab praegu Jaapani ja P.-A. Ühisriikide ristlejate ja allveelaevade ühise arvu.

Nii näeme, et Ühisriikidel on 18 ristlejat 155.000 tonnilise mahutusega, Jaapanil 32, mahutus 212.000 tonni, kokku 50 ristlejat, mahut. 367.000 tonni, Inglismaal aga üksi 71 ristlejat, mahut. 455.490 tonni!

Nii on Inglismaa osanud alal hoida ülemvõimu merel. Ühisriigid püüavad sinna poole, et murda Inglise hegemooniat või vähemalt jagada meredevalitsemine omavahel. Selle sihiga võtiski Ameerika osa Genua konverentsis ja just sellepärast tegid Ameerika saadikud ettepaneku laiendada n. n. pariteedilepingut dreadnoughtide kohta (leping, mille järgi kummalgi poolel on õigus pidada võrdne arv soomuslaevu ka kõigi teiste laevaliikide kohta).

Vormiliselt Inglise saadikud polnud selle ettepaneku vastu, kuid esitasid nii rasked täideviimistingimused, et tegelikult sai võimatuks igasugune kokkulepe. Nii tegid inglased ettepaneku kindlaks määrata kergesõjalaevade tonnaashi iga riigi jaoks 600.000 tonni pääle. Inglismaa oleks võinud veel juurde ehitada

144.000 tonni, Ühisriigid koguni 445.000 tonni ja Jaapan 188.000 tonni. Kuid Ühisriikidele ja Jaapanile sünnitab see ülepääsmatu raskusi, sest Jaapan põeb praegu rasket majanduslist kriisi (ta polnud veel kosunud suurte maavärisemiste hävitavaist tagajärgedest, kui järsku rida pankade pankrotte). Ühisriigid võiksid endale seda luksust lubada, kuigi see nõuab määratu summa — poolteist miljardit dollarit, kuid valitsusele pole põrmugi soovitatav just nüüd esineda suure sõjalise eelarvega, sest tuleval aastal on uued presidendivalimised. On täiesti arusaadav, et Coolidge ei taha oma vastastele valimiste ajaks niisuguseid trumpe kätte mängida. Päälegi oleks Põhja-Ameerika Ühisriikidel raske saada meeskondi nii suure laevastiku jaoks.

Kongressil ei tulnud nähtavale mitte ainult Inglise-Ameerika vastolud, vaid lahkkelid ka Jaapani ja Ühisriikide vahel, vaigse, kuid visa võitluse tagajärjena, mida need riigid peavad ülemvõimu pärast Vaiksel ookeanil. Jaapan oleks pidanud toetama Ameerikat, nõudes väiksema üldtonnaashi maksmapanekut, mis oleks olnud kohane ka Jaapani majandusliste huvidele, sest praegu käib tal nii suure laevastiku ehitamine üle jõu. Tõesti, kongressi esimestel päevadel Jaapan oligi mitmes küsimuses solidaarne Ameerikaga. Kuid Inglise saadikud oskasid esile tõsta Ameerika-Jaapani antagonismi, algasid läbirääkimised Inglise-Jaapani liidu asjus, ja ühenduses sellega muutus ka Jaapani delegatsiooni seisukoht.

Konverentsi pidi lõppema äpardusega, sest ta vormiline eesmärk — merejõudude vähendamine — sai tegelikult maskiks, mis varjas osavõtivate riikide tõsiseid imperialistlikke püüdeid. Patsifistlik värving oli ainult võitluse varjamiseks, mis on käimas ülemvalitsuse pärast meredel Ühisriikide ja Suur-Britannia vahel. Kuigi Inglismaa on praegu tülli sattumas Ühisriikidega, ilma pankuriga, kuid meredevalitsemisest loobumine oleks talle sada korda raskem.

Kogu ilma tööliismassid peavad olema valvel ja hoolsalt vaatama, et need „desarmeerimis-konverentsid“ ei saaks uue ilmasõja põhjuseks.

Marurahvuslus ja proletariaadi rahvuspoliitika.

Meie kohutaval ideelageduse ajal toidab kodanlus ikka veel noorsugu kulunud „isamaaga“. Ikka veel puhutakse seebimulle rahvuslises iseseisvusest ja uhkusest; ikka veel lauldakse „Taara tammedest“ ja viimsest veretilgast lõpmata „ilus“ ja „armsa“ isamaa „altarile“. Ikka veel sunnivad kodanlised koolipapad lapsi lugema A. Saali ja E. Bornhöhe valepaatoslisi ajaloolisi romaane nagu „Aita“, „Vambola“ j.t.,

et seega kunstlikult kasvatada ülespuhutud marurahvuslust. Ajaloolised tõsiasjad moonutatakse lihtsalt, tehakse neist moonutatud järeldused oleviku kohta, sihiga mustata ja materdada tööliiskumist kõigis tema avaldustes. Mis ime siis, kui noor hing otsimise ajajärgul eksib kergesti neisse püüniseisse, pealegi kui puudub vaba sõna, mis asja õigest küljest valgustaks. Eks tõenda seda juba omaeagne vasikavaimustus,

millega n. n. lastepataljonidesse astuti. Kas ei olnud nende hulgas paljud töölislapsed, kes kunstlikult ülespuhutud tunde mõjul oma elu mängu panid. Oli see sellegi tõttu kergem, et lahkund tsaristlike Vene ja Saksa okupatsiooni rahvusline surve veel nii värskest meeles oli, mispärast asjatult kardeti ka rahvusvaheliselt töölisliikumisel hädaohtu rahvuslikule vabadusele. Igatahes oli pind marurahvuselusele väga kohane ja seda ei jätetud kasutamata. Toodi ette vana argument (väide), et rahvusline vabadus on kättesaadav ainult rahvuslikes riigis.....

Kuid huvitavat keelt kõneleb poletariaadi rahvuspoliitika, mida aetakse Nõukogude Liidus. Rahvuslike vabaduse kaitsmine teostatakse rahvusvahelise töölisvabariikide liidu kaudu. Nõukogude Liidu moodustab 6 rahvuslikel alusel seisvat sotsialistlik vabariiki: Suur—Vene—, Ukraina—, Valge-Vene—, Turkmeni—, Üsbeki— ja Taga-Kaukaasia. Kuid et neis kõigis veel mitmesuguseid väiksemaid erirahvusi elab, siis on ka need saanud autonoomse iseriigi õigused, ehk juhusel, kui nad laialipillatult elavad, eksterritoriaalse kultuur-autonoomia (viimane ka eestlastel), arusaadav, et niisuguse rahvuspoliitika juures isegi need rahvused ärkavad, kes olid suikumas venestuse leitsakus.

Et sealsest asjade seisukorrast lähemat pilti saada, vaataksime üksikute soomesugu rahvaste käekäiku Nõukogude Liidus. 248.000 pealine Karjala ja 460.000 pealine Votjaagimaa on saanud territoriaalseteks vabariikideks. Eriti arenenud on Sürjääni-ehk Komimaa (Uraalis), mille elanikkude arv ulatab 335.000-ni. Tsaari ajal elasid nad laialipillatult ja kannatasid rahvuslik tagakiusamist, kuna koolides, ametkondades ja isegi kauplustes kõneldi ainult vene keelt. Sürjääni keel oli põlatud alamrahva keel. Nüüd aga on alanud uus järk sürjäänlaste elus. Autonoomne osariik edendab kirjandust ja haridust: ilmuvad korrapäraselt ajakiri „Коми му“ („Komi maa“) ja ajaleht rahvuskeeles. Lühikese aja jooksul on ilmunud ligi 150 sürjäänikeelset raamatut, kuna varemalt neid peaaegu sugugi ei olnud. Sürjääni keel on saanud eluõiguse koolis ja ametiasutustes. Sildid, templid ja pitsatid kannavad sürjäänikeelseid päälkirju. Kõik riiklikud aparaadid on sürjäänistatud. Ametnikelt nõutakse mõlema keele, s. t. sürjääni ja vene keele tundmist. Ka majandusline seisukord ja tööstus elavad tõusu ajajärku üle. Nõukogude Liit omas eelarves eestkätt toetabki rohkem mahajäänud maid ja rahvast. Igatahes võiks uskuda kodanlike sürjääni lektori Lytkini sõnu, kes kinnitab, et viie aasta jooksul on Komi autonoomne valdkond kasvanud kultuuriliselt ja majanduslikult keskmiselt 3—4 korda. Tuleviku väljavaated on looduslike rikkuste tõttu veelgi lootustäratavamad.

Ka tsheremisside autonoomne osariik elab

üle tugevat tõusuaega. Elanikke on seal 413.000. Antakse välja tsheremissikeelset ajakirja „Üs elu“, kus käsitatakse väga mitmekesiseid küsimusi, nagu põllumajapidamine, poliitika, ilukirjandus, kino jne. Ka see ajakiri ilmub „Nõukogude Liidu Rahvuste keskkirjastusel“ Moskvas s. t. riigi toetusel.

Eksterritoriaalse kultuurautonoomia on saanud ingerlased, mordvalased, vadjalased j. t. Mordvalased asuvad laialipillatutena mitmes kubermangus, Pensas, Uljanovskis, Tambovis j. m., millepärast nad rahvusvähemusena ei saanud territoriaalset osariiki luua, vaid pidid leppima eksterritoriaalse kultuurautonoomiaga. Siiski on neil olnud kaunis suured edusammud oma hariduselu korraldamisel. Ilmub 3 ajalehte. Üks neist „Punane Täht“ sarnaneb suuruselt, meie „Vabale Maale“. Ka igasuguste kultuur- ja majanduslike organisatsioonide kaudu tõstetakse mordvalaste elujärge. 1.500.000 pealine rahvas, kes laialipillatuna oleks jäljetult venestunud, elab nüüd üle võimsat ärkamisaega.

Missuguse eduga vadjalased mordvalaste kõrval sammuvad, tõendab juba see, et neil seltskondlikest tööst osavõtt suureneb. Korraldatakse omavahelisi vestlus-õhtuid. Neile tuleb rohkesti vadja noorsugu vestlema ja eluküsimusi arutama. Sarnaseid vestlusi peetakse nüüd palju suurema hoo ja vaimustusega ja need õhtud on tõsised seltsielu vahendid vadja noorsoo keskel.

Kõigest sellest võib näha, et Nõukogude Liit ei tee mingisuguseid takistusi rahvuste vabale arenemisele, vaid toetab, soodustab seda. Tunnustatakse põhimõtet, mille järgi oma keel, kui kergemal mõistetav, saab eluõiguse. Kuid see on kaugel marurahvuslusest.

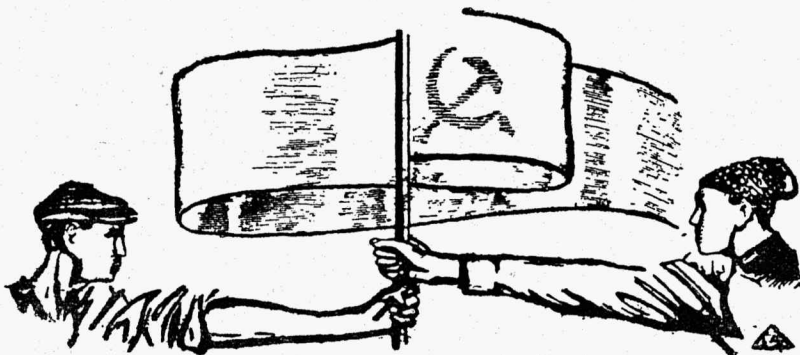
Kes Nõukogude Liidu rahvuspoliitikat vähegi tunneb, ei julge enam survest ega venestamisest kõnelda. Laseme siinkohal eesti kodanlikel karskusapostlil V. Ernitsalgi rääkida kes kinnitab: „Venemaa hõimlased elavad praegu ärkamisaega üle. Et viimane sünnib kommunismi märgi all, ei tarvitse meid sugugi heidutada, sest Venemaa praegune riiklik kord on igatahes palju soodsam meie hõimlaste rahvuslikuks arenemiseks, kui ükski riigikord enne seda.... Üksikud kommunistlikku laadi ühistegelised ettevõtted võiksid aga kasuks tulla meie hõimlaste põllumajandusele.“ Kui juba Ernitsa taoline kodanlane nii kirjutab, peab järeldama, et tõde on sedavõrd silmapaistev, et edespidine varjamine võimatu. Rahvusline ja hõimuküsimus laheneb ikka kiiremini Nõukogude Liidu üldise eluga. Ongi asutatud rahvateadusline Soome—Ügri instituut, millel kaunis laialised ülesanded. Mida teevad aga meie hõimutsejad? Igatahes poliitikat ja poliitikat, kuigi puuhobuse seljas. Olgu toodud siinkohal sõnasõnalt hõi-

mutsemise suur siht, mille kindlaks määrab Leo Kangur („Üliõpilasleht nr. 10. X—26).“ Kaks võrdlemisi tugevat kaaslast (Soome ja Eesti) kumbki omas väikses ja iseseisvas kodus, peame asuma ühiselt tuleviku vallutamisele, et kunagi oleks kogu Põhjamaa, alates Botnia lahest ja Baltimerest ja ulatudes kuni Uraalideni uuesti meie rahvuste käes. See on tuleviku suur-siht!“..... Sealsamas lisatakse veel juure, et see vallutamine peab olema poliitiline. Nii, nii, kõik need Soome silla ehitamised ja vastastikkused külastamised on kaugemale ulatavama tähtsusega: neis peitub uue Soome—Eesti

„ilmariigi“ loomise salasoov. Kuid petutakse rängalt, meie hõimud, karjalased, ingerlased, sürjäälased j. t. arenevad Nõukogude Liidus kõige edukamalt ja ei mõtlegi tähelepanu kinda kodanlistele Soome—Eesti hõimutsejatele.

Väga selget pilti pakub ka meie hõimutsejatele rahvuslise vabaduse „teostamine“ kindralkuberneride ja maahärrade ametisse seadmise jne. kaudu Petserimaal ja Naroovataguses, kus elanikeks suures enamuses venelased.

Töölisnoorsugu peaks tundma õppima proletariaadi rahvuspoliitika elulisi aluseid ja meie marurahvusluse ja hõimutsemise tühisust.

Orjade rongikäik.

Blaise Cendrars.

See oli üldiselt õhtu. Kõik oli kollakas. Taevas, laguunid ja jõgi, mis kadusid samuti kollakakstõmbunud metsas. Ühes päikesega, mis tantsis veepinnal, langesid oksilt moskiidid ja udu tõusis juurte kimpudest. Kõik värises lämimatavas soojuses. John Pauli hambad lõgisesid. Lähikonnast ligines kära. Tamtamide veeremine suurenes raagudes. Veeaurud tihenesid.

Äkki pörkas paat kaldale tumeda löögiga. Kaks-kolm lootsikut selle järele tõukusid üksteise otsa.

„John“, hüüdis Edward Lang alt, „ulata mulle pudel, mul on palavik!“

John kummardus üle ääre ja andis talle pudeli. Lang jõi tubli sõõmuga, siis ulatas ta selle madrustele, kes ta omakord lasksid ringi käia pärismaalaste, paadi omanikkude keskel.

Joojad seisid, kuid sõiduki põhjas kükitasid hunnikus kohutavad neegrid. John ei saanud neilt omi silmi.

Orjad tulid Kesk-Aafrikast. Nad olid koletsed, kuid mitte sellepärast, et nende tõug oli kasimatu, vaid et nad olid teinud läbi raskeid kannatusi. Paljud olid müstiliselt sisemaalt, enam kui tuhande miili kauguselt. Neid veeti mööda jõgesid, mille suud valged olid näinud,

kuid mille algjooksu nad ei osanud kujutellagi, musta kontinendi südames, tuhanded lõõd¹⁾ rannast, läänesihis, kus päike tõuseb üle läbi-pääsmatute metsade, mägede ja suurte rippuvate järvede. Seal pandi nad ketti ja nad tulid jalgsi mööda jalgteid, hanereas, läbi tihnikute, okaste, põlismetsa rabade, veelompide, läbi lagendikkude kõrge rohu ning dshungli lõikavate lehtede, läbi kivi- ja liivakõrvete. Nad paterdasid sois, sukeldusid jõgedes ja madalvees, hüppasid mööda kivirahnusid ja kaljude nõlvakuid, lumes ja külmas, kõrgete tasandikkude tuules ja jäises õhus, jäetud igasuguste rajuilmade kätte, tundes äikest ja pää kohal päiksekõrvetust. Nõgudes piinasid neid kärbestepilved, veri nirises lihast, nad olid puretud, küünistatud, nülitud, katkutud, haigutavate vermete ja paistetustega, mis täis tolmu ja mustust, piinatud päeval ja ööl parasitidest ja täidest, nõelad, mis tungisid küünite alla, tagumik punane, kõht roheline, silmad vesised ning silmamunad väljatungivad, puhkuse ja hinge tagasitõmbamise võimaluseta; liikudes samas suunas, terroriseeritud, poolenisti hullud, kärvates haigustesse ja viletsusse, nälja ja janu

¹⁾ Pikkusmõõt.

kätte, tuhandete võlunuste ohvrid, jampsides ebausku ja kujutluste mõjul, miljonid raudus jalad, käed kõites ning igatiks needitud ahelaseltilise külge pika puuhargiga, mis ulatus kõri alla, igalühel kandam pää pääl, nii lähevad nad, marsivad, veavad, liiguvad: see on ahelik, orjade ahelik, mis liigub vaid samm-sammult hoo-pide all. Tuhanded hoobid, mis panevad nõtkuma neid tuhandeid jalgu. Tuhanded hoobid, mis sunnivad liikuma jäsemeid. Nuiad, kantsikud, nuudid, püssid panevad võpatuma tuhandelise aheliku, kõik need mustad käed, mis peavad töötama Ameerikas. Nuudid, püssid, lynch, vägivald õpetavad tööd miljonile süütule ole-vusele. Tööd, mis tapab. Unustatakse, et nad on inimesed. Neile räägitakse Issa-Meiest ja väiksest Jeesusest, kes on üleni valge. Nad armastavad teda, kuid mis on Inimpoja kannatused ja kõigi paradiisi pühikute piinad võrreldes mustade suure kannatuse ja kogu tõe Kolgataga! Õnnelik see, kes võib surra ristil! Neegrid kistakse neljaks!

Õo on langend. Paadi omanikud on ära.

On „likvideeritud“ kõik arved. Edward Lang ja ta meeskond magavad. Orjad on kinnitatud sillal suurte veenõude külge, kus vastupidavamad tõstavad vett kahe käega. Palju on neid, kes ei jaksa enam süüagi! Isegi väiksed lapsed on tummad! John Paul on sillal. Ta tunneb kuis ta süda peatub. Läheneb kõige kohutavam asi. Ta teab, et see on liig. Kõikide mustade kannatus pole talle enam olematu. Igatiks kisen-dab talle oma viletsust, elu koledust, mis tapab. Koledad sõnad keeles, mida ta ei mõista. Ta ei unusta kunagi neid kannatanud ilmeid, neid lahtiseid suid, toitmist rinna otsas. Tal on hirm, ta silmad ei kuiva iial.

On õrn õo. Udu on kadunud. Veed on vaiksed. Ingellik kuu valvab ülal. Õhk on puhas. Tähed naeratavad kõigi oma silmadega. Vasakult ja paremalt kuulukse ookeani vaikset hingamist. Tema ees magab mets ja saadab oma värskeid puhanguid. Ainult raagudest kostub üksiku linnu laul, ikka samatooniline, kolm pudenavat nooti.

Milline vaikus!...

Töölisliikumise äraandjad ja nende poliitika.

Rahvusvahelises töölisliikumises on sotsid seni mänginud võrdlemisi mitte kõige väiksemat osa. Enne ilmasõda olid ju sotsialistlikud parteid kõigil mail ainsad töölisparteid. Nende parteide tegevuse aluseks oli Marxi õpetus, marksism. Nüüd aga laguneb kogu rahvusvaheline sotsialistlik liikumine järjekindlalt. Mis on selle põhjuseks?

Et marksism on liig sirgjooneline ja radikaalne väikekodanliste härrakeste ajude jaoks, hakkas sotsialistlikkudesse parteidesse kogunud väikekodanline element pikkamisi marksistliku teooria teravamaid nurki maha viilima ja püüdis kogu õpetuse ümbermäätseda oma nõrga seedimise kohaseks. Kui Marx õpetab, et riik on klassivalitsuse abinõu, et riigivõimu abil kodanlus rõhub töörahvast ja et sellepärast töörahva seisukoht riigi vastu peab olema järe-sult eitav, seletavad väikekodanlised härrakesed, et riik on üksikute rahvaklasside leplik koostöö vorm ja loomulikult ei saa nad eitaval seisukohal olla riigi vastu. Kuid see on ju loomulik ja väga huvitav: väikekodanlane-sots ei saa oma väikekodanlikust mõtlemisviisist lahti ja et neid otsekohe nende õige nimega nimetada ei saaks kui tööliste äraandjaid, teevad nad isegi Marxist väikekodanlase.

Milline paplik arusaamine Marxist ja sotsialismist!..

Marksismi õpetuse järele on kodanlise korra kukutamiseks ainult üks tee — vägi-

valdne pööre, revolutsioon. Kuid mis seletavad selle kohta väikekodanlised teoreetikud? Nende arvates võivad võimu töölisklassi kätte üleminek sündida pikkamisi, rahuliku arenemise teel, olla tarvis ainult aegajalt mõni uuendus maksma panna.

Eks tuleta see meelde õndsas Krõlovi valmi „Kass ja kokk“. Kas siis kapitalistid, kodanlased ja muu sarnane valitsev klass tõesti sotside meelest nii rumalad on, et nad rahulikult seda päält vaatavad, kuis nende jumalaist ja kapitalist säetud kord ilusasti käte vahelt ära libiseb?

Õpetus riigist ja revolutsioonist on marksistliku õpetuse aluseks. Kui juba see alus on kõrvaleheidetud, pole midagi imestamapanevat nende marksismi väänajate järjekindlas lähene-mises kodanlaste leerile.

See element, kelle suurem oskus seisis revolutsioonilise teooria labastamises, pääsis pikkamööda juhtivale kohale kõigis sotsialistlikes parteides. Sest ajast peale tähendabki nimi „sots“ (kohane ja sobiv lühendus „sotsialistist“) töörahva äraandjat ja kollast kodanluse teenrit.

On kõigiti arusaadav, et kõik südametun-nistusega inimesed ja tõsiselt klassiteadlik töö-rahvas pidi neist ahjutaguse-kangelastest lahti lööma.

Nii tekkisid pärast ilmasõda kommunistli-kud parteid sotsialistlikkude parteide paremast, aktiivsemast, julgemast ja ausamast elemendist.

Kuid vaatame edasi, kuhu on kollase lipu

kandjad välja jõudnud. Nemas on leidnud omale uue jumala: demokraatia, meelitavas tõlkes „rahvavalitsus“.

Demokraatia on niisugune riigivorm, kus kõrgemaks võimuks olla rahva poolt valitud parlament. Valitsevat see erakond, kel on parlamendi enamus. Kuid demokraatlik kord ei kaota klassivahesid. Kodanlastele jäävad nende suured varandused. Vabrikud, pangad, majad, ärid jne. jne. jäävad üksikute inimeste omanduseks. Kodanlane võib töölisi täpselt samuti edasi kurnata, nagu ta tegi seda keisrite ja kuningate ajal. Parlamenti laseb kodanlus kaudse surveavalduse kaudu valida oma ustavad jüngerid, peab endal edasi sõjaväge, politseid, ehitab kasarmuid ja vanglaid.

Kuid sotsid, kõigi aegade lihtsameelsemad inimesed, usuvad, et nemad saavad hakata kodanlist korda sotsialistlikuks muutma, kui neil on parlamendis häälteenamus. Kui nad on osanud tarviliku arvu hääli valimistel kokkumütata, ei tähenda see sugugi, et nende seljataga oleksid tugevad, hästiorganiseeritud töörahvahulgad. Nad tahavad ainult paberilipakatega, rahva organiseeritud jõu toetuseta kodanluse sõjaväge ja politseid hävitada. Kas nad küll sedagi tahavad, on väga küsitav.

Neil on veel teine ebajumal. Selle nimi on „isamaa“. Nad unustavad, et palgaorjal ei ole isamaad, et talle teise maa klassivend on lähedasem, kui omamaa kurnaja. Tuletagem ainult meeles, kuidas kogu ilmasõja ajal sotsid olid kõigil maadel valitsustele sõjakrediitide andmise poolt. Nad aitasid töölisi töölise vastu sõtta saata ja said nii miljonite inimsoo paremate poegade mõrtsukateks. Valgete timukate kõrval olid ka tegevuses kollased timukad! Sotsid seletasid küll, et nemad ei võitle teiste rah-

vaste vastu, vaid valitsuste vastu. Kuid seda räägivad ka kõigi maade kodanlised valitsused. Võtame näiteid lähemalt. Kas meie Reid, Astid ja Hellatid pole kuulsaks saanud Soomest valgete lihunikkude toomisega ja ametiühisuste saadikute mahatapmisega Irboskas, kelle hulgas oli ka nende endi partei-seltsimehi. Kas sotsid praegu ei tüki kõigest väest kaitseliitu, kuigi täisverd kodanlased neid seal heameelega näha ei taha? Et päästkem ometi ära see armas isamaa ja kaitskem verise kommunismi tondi eest meie püha „demokraatiat“.

Kas kuulus majaomanik ja sahariinikaupmees Mihkel Martna pole kuulsaks saanud kodanluse ilmaliku piiskopina? Eks tema ametiks ole kodanluse noomimine, et tehke ometi nii ja ärge olge ometi nii rumalad, et kutsute välja töörahma viha!

Sotsidel on kolmas ebajumal: põhimõte mitte talitada plaanikindlalt, vaid teha nii, nagu olukord nõuab. Sellest põhimõttest väljamine pole neil ühelgi alal tegevusprogrammi. Maaküsimuses nõuavad nad maaseaduse ja pöpsiseaduse täitmist, haridusalal on nende nõudeks avalikkude koolide seaduse täitmine, töökaitse alal on nende nõuded nii korraldatud, et Leopold Johansonil parajasti eluks ajaks tööd jatkuks. Lõppeks iseloomustab neid veel üks sõna: opositsioon (vastarind). Martna on Asti ja Reiga opositsioonis, praegused noorsotsid on endiste noorsotsidega opositsioonis ja sotsid üldse olla ju kodanlusega opositsioonis.

Töörahval on viimane aeg selle laguneva, armetu ja virila parteiga lõpuarved teha. Sotsidel oleks samuti viimane aeg ühineda taevaliiduga. On's Martna vähem papp kui Raudkepp?

Proletaarlik kehakultuur.

Ühelgi muul proletaarlikul kultuurialal pole nii suurt erinevust enne proletaarlikku võimhaaramist ja pärast seda kui kehakultuuril ja spordil. Töölise spordiorganisatsioonidel on suur tähendus, nad on töölise tugevamateks võitlussalkadeks. Kui tööliskond püüab ikka enam ja enam tõmmata ära oma sportivaid seltsimehi „erapooletutest“ spordiühingutest, kodanlisespordi keskkohadest, siis see pole sugugi mõni tujukus ega jonniajamine, vaid õigele otsusele jõudmine, et proletaarliku ja kodanlise kultuuri lahutamine on hädatarvilik igal alal, ka spordis. Pealegi töölissport ja keha eest hoolitsemine toetuvad täielikult teistsugustele põhimõtetele ja harjutatakse teistsugustes tingimustes kui kodanline sport.

Kodanlise ühiskonna tekkimine tõi kaasa

nähtuse, et mõõduandvad kihid pidid võõrduma igasugusest kehalisest tegevusest. Kodanline kehakultuur sai siis õieti lõtvade lihastega inimese tagasipööramiseks tugeva keha poole. Sellespärast on kodanlisele kehakultuurile iseloomustavamaks alaks turnimine, sest see arendab ühekülgelt lihakseid või koguni üksikut lihaste gruppi, olles seega rohkem töö kui mäng. Pealegi turnimine kannab militaristlikku ilmet ja laseb organiseerida end sõjaväelikus korras, mida on kasutatud ka viimse võimaluseni. Nõnda ei leitud kokkukõla isegi „individuaalsete“ spordialade, nagu ujumine, suusatamine ja „sotsiaalsete“ alade, nagu aerutamise ja mitmesuguste pallimängude vahel. Kui juhuslikult tehti katset tõsise spordi organisatsiooni leidmiseks, siis see kandis ajaloolist ilmet.

Siis tungis sporti kahekordne kodanluse tõe vassimine: eesmärgid tunnistati vähermõttsaiks ja võimatuks peale eramajanduslikkude kasude millegi muu peale mõelda. See vale arusaamine viis kodanluse nii kaugemale, et hakati kasvatama kehakultuuri arendamise asemele üksikisikulist „spordikangelast“, keda siis austati kui jumalat. On selge, et tänapäev äriajamine poksiaga on vähem väärt kui langenud Rooma riigi tsirkusemängud. See tõi kaasa mitte ainult keha arendamise põhimõtte hävitamise, vaid elukutseliste sportlaste tekkimise, ühiskonna parasiidi, kes ei aita kaasa kehakultuuri tõstmisele, vaid koguni laseb töötada teisi oma pärast ja ennast toita. Seega hävitati spordi mõte: mäng, s. o. võitlus rohkem võitluse enese kui võidu pärast, iga üksiku jõudude proovimine harmoonilises mängus teistega. Elukutselise spordi tekkimine pole seega spordi arendamine, peenendamine ja mitmekesistamine, vaid spordi õige olemuse lõpp ja muutumine kodanlikeks tuluallikaks. Teine võltsimine aga, eesmärkide mahategemine, tuli nende poolt, kes pidid jääma alla kodanlikele individualismile ja suurlinna hävitavatele survetele. Sellega jõuti lolluse viimasele tipule, kui ehitati rasvaläinud liiakaasvõtjale ratsutamise ja aerutamise aparate ja kaubanõunikke lasti puid lõhkuda ainult lõhkumise, mitte puu pärast. Proletaarlane peab lõhkuma puid aga puu enese pärast, ja ta on harjunud sellega. Ta on kehalise töö tegija. Kui ta spordib, siis mitte sellepärast, et pingutada oma lõtvunud lihakseid. Proletaarlik kehakultuur peab põhjenema kehalise töö täiendamise, mitmekesistamise põhimõttel.

Et proletariaat on harjunud kehalise tööga et tal keha on võrdlemisi korralikult arenenud,

siis tema sport peab olema palju endastmõistetavam, tasasem ja süütum tegevus kui kodanluse oma. Arusaadavalt tuleb panna rõhku hügeenilisele, tervishoidlikule küljele, arvestades allasurutud proletariaati ümbritsevate hädaohtude ja kahjudega. See teeb töölise vastupidavamaks. Sealjuures kehalise töö tegijale sport on vähem lihaste, kui mõistuse ja ergukava arendamine. Nõnda sport ja kehakultuur aitavad kaasa töölisklassi üldisele tõstmisele.

Igakordse arenemisprotsessi astme järele muutuvad proletariaadi spordi ja kehakultuuri eesmärgid, ideaalid. Tööolude paranemised ja kehalis- ja vaimutööliste vahekorid saab selle määraks. Mida mitmekülgsemaks töö läheb üksikute spetsialiteetide juures, seda vähem spordil on vaja parandada töötava keha ehitust. Mida enam töö muutub üldiseks ajaks, seda vähem töötu keha vajab sportlikku kehaarendamist, ning sport võib pöörata tagasi jällegi oma endise olemuse juure puhtakujulise mängu, terve ja elurõõmsa keha loomulikule tegutsemisele. See ei ole enam hädaline kujundamine, vaid endastmõistetav arenenud keha tegevus. Kehakultuur pole siis enam üksikisiku tarvituseks vaid sotsiaalseks nähtuseks. Tervis ja vabadus pole enam kaugeteks sihtideks, vaid kindlateks tõsiasjadeks. Proletaarlik kehakultuur pole mingis proletaarlase iluduse ideaali saavutamise abinõuks, vaid tuleb nähtavale juba ideaalse iludusega koos.

Proletaarlik kehakultuur on tulevikus iludusnõuete ja tarvete ühendus, millega on saavutatud kõrgem kultuuri eesmärk.

Rudolf Leonhard

Kuukiri „Gegner“

Eesmärgi poole ...

Maksim Gorki.

Raudlauakese taha restoraani ukse juures istus valkjast ülikonnas inimene, kuivetanud ja habemetu — justkui mõni ameeriklane, istus ja hüüdis venitavalt:

Ke...l...ner...

Ümberringi õitsvad akaatsiad — valged ja kollavärvilised; igalpool helgivad päiksekiired. Maa pääl ja taevast valitseb vaikne kevadrõõm. Keset uulitsat jooksevad kapju plaksutades väikesed karvaste kõrvadega eeslikesed, pikaldaselt sammuvad tüsedad hobused ja ruttamata kõnnivad inimesed — selgesti näed, et kõik mis elab, tahaks võimalikult kauem päikse käes olla ja õhu käes, mis täis õitsvate akaatsiate mesilõhna.

Mööda vilksatavad lapsed — kevade kuulu-

tajad; päike värvib nende riided heledatesse värvidesse, taarudes lähevad kirjult riidetud naisterahvad, — neid on sama tarvis päikselisel päeval kui tähti öösel.

Valkja ülikonnaga inimene näib olevat nii iseäraline: näib, nagu oleks ta väga porine olnud ja ainult täna teda puhtaks pestud, kuid selle eest ka nii hoolikalt, et otse jäädavalt tema küljest kõik elurõõm maha hõõrutud. Tuhmunud silmadega vaatab ta ringi, justkui loeks ta päikese täppe majade seintel ja kõigil, mis mööda mustandavat teed ja trotuaari laiu kive liigub. Tema närtsinud huuled on õietaoliselt torru tõmmatud, tasa ja hoolikalt vilistab ta imelist ja kurblikku viit, valge käe pikad sõrmed trummeldavad laua kõmisevat äärt mööda —

tuhmilt läigivad küüned, ja teises käes hoiab ta kollast kinnast, millega põlve pääl takti lööb. Näo järele on ta tark ja otsustamisvõimeline inimene — kui kahju, et temast midagi karmi ja rasket üle on käinud.

Aupaklikult kumardades asetab teener tema ette tassikese kohvi, pisikese pudelikese rohelist likööri ja biskviidid. Kõrvaloleva laua taha istub rinnakas, punaste silmadega inimene, kelle põsed, kael ja käed suitsust mustunud — ise on ta kogu poolest nurgeline, metalliselt tugev, justkui mõne suure masina jagu. Kui puhtalt riidetud inimese silmad väsinult ta pääl peatuvad, puudutas ta ennast vähe kergitades — käega kübarat ning sõnas läbi paksude vurrude:

— Tere hommikut, härra insener!...

— Ah, või see olete Teie, Trama!

— Jah, mina see olen, härra insener.

— Tarvis sündmusi ära oodata, ah?

— Kuidas on lood Teie tööga?

Väike muige peenikestel huultel, ütles insener:

— Mu sõber, mulle näib, et ei või üksi küsimustega kõnelda...

Tema kaaskõneleja aga lükkas kübara kõrva pääle, naeris valjusti ja räägib läbi naeru:

— Oo, muidugi! Ausõna, nii väga tahaks teada...

Kõrb eeslike, keda söega laaditud vankri ette oli rakendatud, jäi pisut seisatama, ajas kaela õieli ning kisendas kurvatooniliselt, kuid arvatavasti ei meeldinud talle sel päeval oma hääli sugugi, — ja ärritatult oma kisa kõrgesse tooni säädes raputas ta oma karvaseid kõrvu ning, pääd longu lastes, jooksis kapjade plaginal edasi.

— Ma ootan teie masinat samasuguse kannatamatusega nagu uut raamatut, mis mind targemaks töötab teha.

Insener rüüpas kohvi.

— Ma ei saa sellest võrdlusest just täiesti aru...

— Kas teie siis ei mõtle, et masin inimese füüsilise energia samuti vabastab, nagu hää raamat tema vaimu?

— Aa! — ütles insener pääd kõrgemale tõstes.

— Või nõnda? Muidugi, võib olla... võib olla...

Ning tühja tassi lauale pannes, küsis ta:

— Teie algate muidugi kihutustööd?

— Juba algasingi...

— Uesti tekivad streigid, korratused — kas pole tõsi?

Teine aga kehtas õlgu, pehmelt naeratades.

— Kui oleks võimalik ilma selleta!...

Mustas riides eit, karmide näojoontega justkui nunn, pakkus vaikides insenerile sinililli.

See võttis kaks lille ja ulatas ühe neist oma jutukaaslasele, kusjuures ta ise, mõttesse vajunult, sõnas:

— Teil, Trama, on hää aju ja päris kahju on, et Teie idealist olete.

— Tänan lille ja komplimendi eest... Teie ütlete — kahju?

— Muidugi. Teie olete tõepoolest luuletaja ning teil tuleb õppida, et tubliks inseneriks saada.

Trama naeratas vaikselt, oma valgeid hambaid paljastades.

— Oo, see on õige! Härra insener on luuletaja, selles veendusin ma juba siis, kui teiega ühes töötasin.

— Teie olete väga suurepärane inimene...

— Mina aga mõtlesin — miks härra insener mitte sotsialistiks ei võiks hakata? Sotsialist peab ju ka luuletaja olema.

Nad naeratasid ühteviisi targalt üksteise otsa vaadates, mõlemad haruldaset isesugused — üks kuivetanud, närviline ja elutormidest vintsutatud, tuhmunud silmadega, teine aga — justkui eile alles välja taotud ja veel lihvimata.

— Ei, Trama, ma tahaksin, et mul oleks töökoda ja kümmet kolm niisuguseid tublid poisse nagu teie... Oo, küll meie siis midagi ära teeksim!

Ta lõi kergesti sõrmedega vastu lauda ja ohkas lille nõõpauku pistes.

— Kurat võtaks! — hüüdis Trama erutatult, — missugused tühjad asjakased takistavad elamist ja töötamist...

— Teie, meister Trama, nimetate siis inimese ajalugu tühjaks ajaks? — küsis insener peenelt naeratades. Tööline tõmbas kübara pääst, lõi sellega õhku ning hakkas elavalt ja tuliselt rääkima:

— Oo, ei — minu esivanemate ajalugu...

— Teie esivanemate? küsis insener sõna veel teravama naeratusega alla kriipsutades.

— Muidugi minu. On's see häbematus? Olgugi häbematus! Kuid mispärast Giordano Bruno, Vico, Madzini mitte minu esivanemad ei või olla, kas ma ei ela nende ilmas, kas ma ei kasuta seda, mida need suured talendid meie ümber on külvanud?

— Ah, või selles mõttes!

— Kõik, mis lahkunud ilmale on annud, seda on nad ka mulle annud!

— Ja kõik, mis tehtud enne mind, enne meid, — seda on teinud käsi, mida me teraseks peame tegema — kas pole õigus?

— Mispärast mitte? See on arusaadav!

— Nagu meie, töölisel, nii elate ka teie, õpetlased, möödunud aegade mõistuste töö arvel!

— Ma ei vaidle mitte vastu, ütles insener

pääd longu lastes. Tema kõrval seisis närustes riietes poisike — väike justkui pall, mis mängu läbi rābaldunud; oma mustade käte vahel lillekimpu hoides, palus ta tungivalt:

— Ostke minult lilli, sinjoor...

— Mul on juba!

— Lilli ei ole kunagi küllalt...

— Öigus, väikseke! — ütles Trama. — Öigus, anna mulle kaks...

Aga kui poisike talle lilli andis, kergitas ta kübarat ning pakkus insenerile:

— Kas soovite?

— Täna!

— Imeilus päev, kas pole öigus?

Mõttes vaatas insener ümber, silmi pilgutades ning ohkas:

— Arvan, et teie iseäranis peaksite tundma kevadpäikse mängu soontes, ja seda mitte ainult sellepärast, et noor olete, vaid, — nagu näen, — elu tundub teile teistsugusena kui mulle, — eks ole tõsi?

— Ei tea, ütles teine naeratades, kuid elu on imeilus!

— Oma töotustega? küsis kahtlevalt insener. Seegi küsimus nagu oleks riivanud tema jutukaaslast, kes kübarat pähe pannes ruttu sõnas:

— Kõik on elus ilus, mis mulle temas meeldib! Kurat võtaks, minu kallis insener, mulle ei ole raamatut lugedes sõnad mitte ainult tähjad hääled ja tähed, ja kui pilti vaatlen — tundub see imeilusana, tunnen, nagu oleks ma selle kõik ise loonud!

Mõlemad hakkasid naerma, üks kõvasti ja vabalt, pääd selga visates ja laia rinda ette ajades, justkui kiideldes oma laia naeruga, teine aga — vaevalt kuuldavalt, kihistades ja hambaid paljastades, milledesse kulda kleepunud, nagu oleks ta seda veel hiljuti närinud ning rohekad hambatüükad puhastamata unustanud.

— Teie olete tubli poiss, Trama, teid on alati meeldiv näha, sõnas insener ja silmi pilutades, lisas ta juure — kui teie aga mitte ei mässä...

— O, ma mässan alati! Ja tõsist nagu tehes ning põhjatu sügavaid musti silmi pilukile surudes küsis ta:

— Arvatavasti pidasime tookord endid väga korralikult üleval?

— Oo, jaa! Teie teate, et see lugu ettevõttele kolmkümmend seitse tuhat liiri maksis...

— Oleks mõistlikum olnud, kui selle tööpalga lisaks oleksime saanud...

— Hm? Teie rehkendate pahasti... Mõistlikkus? Igal kiskjal on see omataoline...

Ta sirutas kuiva, kolletanud käe, ja kui tööline seda surus, jatkas ta:

— Ma kardan siiski veel, et teil on tarvis õppida ja õppida...

— Ma õpin iga minut...

— Teist saaks vast hää fantaasiaga insener...

— Eh, fantaasia ei takista mind praegugi elamast!

— Jällenagemiseni, kangekaelne!

Insener sammus akaatsiate all eemale, läbi päiksekiirte võrgu, astudes tasahilju kuivetanud jalgadega, hoolikalt kinnast parema käe peenetele sõrmedele tõmmates. Väikene sinikasmust teener lähenes restoraani ükselt, kust ta seda juttu kuulunud ning ütles töölisele, kes rahakotti soris, kust ta vaskrahasid välja võttis:

— Meie kuulsus jääb juba üsna vanaks...

— Ta on veel mehe eest väljas! — hüüdis tööline kindlal toonil. — Tal on veel palju tuld pääajus...

— Kus teie järgmisel korral kõnega esinete?

— Ikka säälsamas, tööborsil... Teie olete mind kuulamas käinud?

— Korda kolm, seltsimees...

Kõvasti üksteise kätt surudes lahkusid nad naerataval näol; üks läks restoraanist insenerile vastupidises sihis, teine hakkas mõttes laulu ümisedes laudadelt sööginõusid koristama.

Valgeis põlledes koolilaste salk — poisikesed ja tütarlapsed — marsib keset teed; nendest lendavad sädemetena naer ja kisa, kaks esimest puhuvad kõvasti paberist keeratud torupilli; akaatsiatelt langeb neile lumena valgeid õiehelbeid.

Alati — aga iseäranis ahnelt kevadel — vaatad lapsi ja näib, et nad kõik, kõigil maa-kerateedel lähevad ühe suure eesmärgi poole...

Kuidas desarmeeritakse.

Viimasel ajal on palju lärmi löödud desarmeerimise (relvastuse vähendamise) kohta. Kuid ikka ja ikka on leitud, et desarmeerimise läbi viimiseks olevat takistus Nõukogude liidu näol. Kuivõrd see õige, näitavad mõned statistilised andmed maade riigikaitsekulude, sõjajõudude arvulise suuruse jne. kohta. Arvustikust on

näha, et sõja vastu valmistamine imperialistlikes riikides aina suureneb ja pole mingisugust kalduvust desarmeerimiseks.

Maaväes Inglismaal, Prantsusmaal, Itaalias ja Põhja-Ameerikas oli 1913 aastal 1.413.000 sõjameest; 1924 a. 1.094.000 sõjameest ja 1927 a. 100.000 sõjameest (Versailles'i lepingu põhjal ei

või Saksamaal rohkem väge olla) Venemaal oli 1913 a. 1.300.000 sõjameest, 1924 a. 600.000 sõjameest ja 1927 a. 500.000 sõjameest.

Soomes, Eestis, Lätis, Poolas ja Rumeenias oli 1923 a. 479.000 sõjaväelast, 1924 a. 514.000 ja 1927 a. 556.000 sõjaväelast, ja üldine sõjaväelistesse organisatsioonidesse kuuluvate isikute arv oli 1923 a. 295.000 ja 1927 a. 715.000. Eesti valitsus kavatses suurendada kaitseliidu palgalisi isikuid lähemal ajal 100% võrra. Nii desarmeeritakse.

Sõjaväekulud

Inglismaal, Prantsusmaal, Itaalias ja P. Ameerika Ühisriikides olid sõjaväekulud 1913 aastal 993.000.000 dollarit, 1924 a. 1.094.000.000 ja 1926 a. 1.768.000.000 dollarit.

Lennukeid

oli Inglis-, Prantsusmaal, Itaalias ja P.-Ameerika Ühisriikides 1913 a. 150 ja 1926 a. 3.550. Soomes, Eestis, Lätis, Poolas ja Rumeenias 1923 a. 260 ja 1926 a. 570.

Sõjalaevade

ehitamise eelarve kasvab ka järjest. Inglismaa kavatses kuni 1933 aastani suurendada kergemaid merejõude 54% võrra ja allvee jõude 45% võrra; P.-Ameerika Ühisriigid 24,5% ja 14%; Jaapan 80% ja 72%; Prantsusmaa 30% ja 200%; Itaalia 115% ja 122% võrra.

Poola tellis Prantsusmaalt 3 980-tonnilist allveelaeva. Läti sai Prantsusmaalt juba 2 allveelaeva kätte. Soomel valmib varsti 3 allveelaeva. Rumeenia kavatses lähemal ajal 24 allveelaeva ehitada. Lõuna-Slaavia! on 2 allveelaeva ehitusel Inglismaal. Kreeka saab varsti Prantsusmaalt 6 allveelaeva. Türgi saab 2 ja Peru 4 allveelaeva Hollandist. Prantsusmaal ehitatakse Poolale kaks 1450-tonnilist destroyerit (miinihävitajat). Ainult „rahuarmastaja Eesti“ pole omale veel sõjalaevu tellinud.

Sellest on näha, kui aluseta on kisa S.S.S.R. sõjajõudude suurendamise kohta. Näidatakse Nõukogude Liidu päale et oma sõjakavatsusi varjata. Väevähendamise konverentsi ettevalmistuse komisjon Genfis lõpetas hiljuti oma istungi, et 1 novembril k. a. uuesti kokku tulla.

Komisjonist osavõtjad ei ole rahul. Iseäranis pettunud on Saksamaa esitajad. Bernstorff (Saksa) tähendas: „Komisjoni koosolekud näitasid, et valitsused ei ole tõsise tahtega desarmeerimise probleemi (küsimuse) lahendamisele asunud.

Desarmeerimise all mõistab Saksamaa alaliste vägede ja reservide tagavaravägede piiramist ja igasuguse sõjavarustuse vähendamist.“

Charles Hughes (Am. delegatsiooni juht Washingtoni merijõudude vähendamise konverentsil) arvab, et tuleb takistada sõjajõudude ja sõjavarustuse suurendamist üksteise võidu. See ei takistavat aga sugugi tarvilikkude kaitsejõudude pidamist.

Missugused need „tarvilikud“ kaitsejõud on ja kui suured, selle Hughes jättis ütlemata. Need tarvilikud kaitsejõud lähevad endast mõistetavalt revolutsioonilise liikumise sumbutamiseks nii omas riigis kui ka asumaades.

Lord Cecil (Inglismaa) seletas, et komisjoni „töö“ oli raske, kuid desarmeerimine olla täiesti võimalik ning teostatav. Alles hiljuti lubas inglise valitsus erakorralisi kulusid sõjajõudude viimiseks Hiinasse. Jälle „dessarmeerimise“ tunnusmärk.

Desarmeerijad teavad väga hästi, et sõjajõudude vähendamisest midagi välja ei tule. Aga „punase hädaohu“ kartusel peavad nad tarvilikuks ilusaid sõnu „üleilmilise rahu“ heaks teha. Kõnelevad ju igal võimalikul juhusel imperialistlikud diplomaadid, et SSSR'i majandusline seisukord vaevalt võimaldab kellegagi sõda alustada, mistarvis siis see ilmaaegne kõmu? Või ongi see imperialistide „peen“ diplomaatia?

Töölislaps ei pea oma klassi vaenlaseks saama.

Töölisliikumine ei pääse mööda kasvatuses küsimusest. Saavad ju lapsed selle otsustava võitluse jätkajateks, lõpuleviijateks, mida proletariaat praegu visalt uue ilma loomiseks peab. On töölisnoorsugu klassiteadlik ja revolutsiooniline ning ilmutab väärilist poliitilist kandejõudu, siis võime täie julgusega tema õlule usaldada suure töölisklassi ajaloolise ülesande. Siis paugub ta käes mehiselt haamer ja raksus raud, hävitades armutult kõik, mis vana ja mäda, ning ehitades tagajärjerrikkalt uut, paremat ilma.

Kahjuks on aga meie töölisnoorsoo kasvatuses ja arenemises tingimused selles mõttes väga ebasoodsad. Usuõpetusega mürgitatud algkool, ma-

rauhvusluse vaimuga keskkool ja „vabahärrade“ vabritseerija ülikool on kardetavamateks abinõudeks kodanlaste käes millega võõrutatakse, otse rõõvitakse töolistelt nende lapsed. Vähe sellest, neist kasvatatakse vaenlased töölisklassile ja vanematele endile. Ei ole harvad need juhused, kus töölisnoored osavõtavad töölisliikumisele vaenulikkudest organisatsioonidest. Samal ajal aga peavad nende vanemad, kui töölised kodanluse vastu ägedat võitlust ja võib olla, just samade organisatsioonidega, milledest nende endi lapsed osa võtavad. Vanemad ja lapsed on seega poliitiliselt üksteise vastasteks saanud, nad asuvad kahes üksteisele vaenulikus leiris.

On see loomulik? Kas võib siin külmaks pealtvaatajaks jääda? Kindlasti mitte. Töölisvanem ei tohi mingil tingimisel lubada, et tema enda liha ja veri, keda ta imetanud ja vaevaga kasvatanud, saab talle endale kord vaenlaseks. (Muidugi ei maksa sellega segada kodanliste vanemate eraomanduslist vaadet oma lapse peale). Mis siin teha? Alla kooli- ja kooliealiste laste suhtes tuleb kasutada ka seda sama võitlusorganismi, mis kodanlikes korras ainukeseks tööliskorra parandajaks osutub s. o. ametiühisust. Ametiühisus peab teiste ülesannete kõrval ka sellekohaste lasteaedade, poliit-haridusliste tundide ja koosviibimiste korraldamise omaks ülesandeks tegema. See on praeguses mürgitatud kodanlikes õhkkonnas hädatarvilik.

Huvitav on vaadata, mis mujal kodanlikes maades ses asjas ametiühisused ja töölisparteid juba ära on teinud. Berliinis, näituseks, kujutavad töölisorganisatsioonide poolt koondatud noored otse isesugust omapärasid ilma võrreldes kodanliste noortega. Neil leiduvad juba vastavad ilmavaate alused ja nad esinevad teadlikkudena oma klassi päritolust, mõistes milleks see neid kohustab. Vanadusele vastavad kõned ja ettelugemised, laul, mäng ning sport saavad kindla kava järgi korraldatud, mille kokkuseadmisel mõõduandvaks klassiteadvuse kasvatamine.

Päris rõõm on mõnel suve hommikul vaadata neid korrapäraseid laste ridu, kes „Internationaali“ helide saatel linnast välja rohelisse marsivad. Seal algab elu ja mäng punase lipu ja vaimu all. Juba need julged, iseteadvad näod kõnelevad, et ei häbeneta olla töölislaps, noor revolutsionäär. Tõepoolest, see on lootusrikas töölisklassi tulevik. Sarnaselt hoolitsevad ka mujal mail ametiühisused töölislaste kasvatuses küsimuse eest.

Ka meil uuesti tärkavad ametiühisused

peaksid kasvatuses küsimust tõsisemalt võtma, kui vast varem Tallinnas ja Tartus tegutsevate lastegruppide näol. Sest seni kui veel elame kodanlikes korras, peame me oma laste eest hoolitsema, peame me oma organisatsioonide kaudu nende kasvatust korraldama. Härradelt pole loota midagi, nende kasvatuspoliitika on vaenupoliitika töölisklassi tuleviku vastu.

Mis teha aga seal, kus ametiühisusi üldse pole? Arusaadav, et sel juhusel jääb töölisvanemate endi õlgadele oma laste klassiteadvuse kasvatamine. Kõige pealt hoidke oma lapsi usuõpetuse tundidest, sest usk on mürgine oopium, mis uimastab, suretab terve mõistuse (Marx). Teiseks, ärge laske neid osavõtta sealt, kus lehkab odav „marurahvusluse“ porujomm, sest see mürk on veel kangem usumürgist. Tehke neile selgeks, et töölisel pole „heldet jumalat“ ega „armast isamaad“. Tehke oma lastele selgeks, et ei maksa häbeneda töölislaps olla, vaid peab uhkuse ja iseteadvusega oma klassi päritolu tunnustama, kuna ainult selle klassi päralt on tulevik ja ajalugu. Hoolitsege ka laste lugemisvara eest, pakkudes eestkätt tööliskirjandust. Võtke oma laps juba varakult kaasa tööliskoosolekule ja tutvustage teda, tema mõistuse kohaselt, töölisliikumise ülesannete ja päevaküsimustega. Küll lapse terane kõrv ja tähelepanelik siim nii mõndagi kuuleb, seletab, mis tema teadvust valgustab, temas huvi ja vaimustust töölisasja vastu äratav.

Ainult siis võib tööline kindel olla, et ta omast lapsest iseendale timukat ei kasvata, vaid et ta annab proletaarsele revolutsioonile kõige väärilisema, et ta rikastab võitlusrinda ühe tubli võitleja võrra.

Tähtis osa on selles küsimuses ka noorte komisjonidel ja ühingutel, kes aga eestkätt vana noorpõlve hariduse ja kasvatuses ülesannetega tegemist teeb.

Õo linnas.

Õo tuleb nagu needus üle linna,
Hall õudselts vabrikute suitsu kang,
Raudriidena kui katab inimrinna—
Oo, elu raskus pigistab kui tangl!

Töökojad, vabrikud kui vangimajad,
Nad hauda inimese matavad.
All masinate orjadeks on sajad,
Tsemendist müürid elutukse katavad.

Õo tuleb. Inimene veel ei maga,
Kui kodukäija pimeduses küürutab!
Nälg, väsimus kui vaim ta selja taga,
Kui viimaks toru koju üürutab.

Sääl teisel aga: küllus, elumõnu,
Töömehe verevaeva süüakse.
Kuid tehakse veel meelituseks sõnu:
Vait ole, muidu kuradile müüakse.

Õo needuseks ja vaevaks vaesemate,
Õo ühtlasi on vaimupimedus.
Saa vabaks sest, löö järsku puruks kate!
Las olla suur siis kodanluse hirm ja imestus.

Töolis- ja kehvatalurahva noored maal, ka teie peate koonduma.

Raske on töörahva seisukord meie praeguses kodanlis-demokraatlikes korras üldse. Kodanlus püüab tööliikumist lüüa, võtta töörahvalt viimsedki kättevõidetud õigused. Maatööline on surutud täielikult orjaseisukorda. Tema kaitseks pole seadusi, ja kuigi on, siis ainult paberil. Töölekauplemisel on töölise ja hallparuni vahel maksev n. n. „vaba kokkulepe“. Kuid kas töölepingu sõlmimist nälgjase ja väljakurnatud maaproletaarlase ja saagiahne hallparuni vahel praeguses olukorras üldse saab kokkuleppeks nimetada? Muidugi mitte, sest tööline on sunnitud hallparuni tingimistega leppima, kui ta ei taha nälga surra.

Sotsid ülistavad küll segakomisjone, millede abil põllutööliste palgad ja töötingimused pidavat kindlaks määratama. Kuid kogemused on näidanud, et sellest „suurest demokraatia võidust“ pole tööliste mingit kasu. Komisjones on ühepalju tööliste ja orjaperemeeste esitajaid. Keegi ei sunni pastlparuneid järele andma, neile pole vastu seada ühtegi tugevat töölisorganisatsiooni. Ja nii peab selle „demokraatliku“ palkade kindlaksmääramise viisi juures töörahvas jääma ikka kaotajaks pooleks.

Külakurnajate isu kasvab ikka enam ja enam. Näevad ju nad, et töörahvas maal on laialipillatud ja võitlusvõimetu. Neil pole praegu karta maatööliste ja kehvivate organiseeritud vastupanu. Ja nii peavad maatöölised hallparunit orjama 1000—1500 marga eest kuus. Et see pole inimväärline tasu, mõistab igaüks. Püütakse ka kirjalikke lepinguid sõlmida mitme aasta peale, et niiviisi töölisnoori peaaegu pärisorjadeks saada. Naistöölise, taluteenijate seisukord on veel viletsam. Neid kaubeldakse suuremalt jaolt suve peale 6—7 tuhande marga eest. Kuidas selle rahaga aastat üle elada, see jääb Tartus valget mütsi kandvatele peretütardele küll mõistatuseks.

Kuid kõige viletsam on karjapoiste seisukord. Nende tööpäev kestab hommikul kella 3—4-jast kuni kella 11-ni õhtul. Ja kuipalju neil on igasuguseid lisakohustusi, ajaks

kodanlastele noortele mõeldes päris hirmu peale. Siin on veetoomised, rohukitkumised, hobuste söötumised, loomade talitamised, perenaisele kanapesade otsimised jne. jne. Palk kõigest 5 600 marka kuus. Peast ogarad on need, kes ülistavad karjapoisi elu taevani ja nimetavad teda elu ilusamaks ajaks.

Või kas kuldne on väiketalurahva ja kehvimate asunikude noorte seisukord, nagu kõnelevad mõned kohvist uimaseks jäänud kirjanikud? Neil on vaid lapsest saadik koormav töö ja alatine puudus osaks. Ainult hallparunite ja muude tõusikute võsud võivad linnades logeleges „noorusrõõmu“ ja mõnususi maitsta.

Kas peab siis see igavesti nii jääma, kas maatöörahas ei pea kunagi pääsema kiratsemisest? See viletsus püsib niikaua, kui kaua püsib kapitalistlik ilmakord ja kapitalistlik ilmakord püsib niikaua, kuni töörahvas ta hävitab ja asemele rajab uue, sotsialistliku.

Mis on siis maatöörahva ja eeskätt maatöölisnoorsoo klassiteadlikuma ja aktiivsema osa ülesandeks praegusel korral? Kõigepealt laialatusline selgitustöö maatöörahva hulkades. Tuleb selgeks teha, et maatöörahas oma seisukorda võib parandada ainult ühise võitluse teel linnatöölisestega, tuleb tõsta klassiteadvust ja äratada võitlustahet. Kasutada tuleb kõiki võimalusi maarahva organiseerimiseks. Astuda tuleb igalpool maatöörahva ühingu osakondade liikmeks ja seal kus need puuduvad tuleb nad asutada: neis peavad klassiteadlikud ja tõsised seltsimehed enda mõju maksma panema ja juhtimise enda kätte võtma. Samuti tuleb ka rõhku panna tööliisipordi ühingu osakondade organiseerimise peale maal. Viimased peavad saama maatöölisnoorsoo koonduskohtadeks. Igasuguste joomingute ja tantsingute asemel. Kõigis selles selgituse, organiseerimise ja kasvatuses töös maatöörahva hulgas langeb suur osa maatöölisnoorsoo energilisema ja aktiivsema osa peale, kes peab andma tõuget ja värskendavat jõudu liikumisele.

Valge terrori laine Balkanil.

Balkani riikides, Rumeenias, Bulgaarias, Lõuna-Slaavias ja Kreekas on võimul tagurlus. Madalal haridusastmel olevad töölised ja talupojad moodustavad siin rahva enamuse, kuna Mussolinilt võitlustaktika laenanud kapitaliste ja mõisnikke on ainult käputäis. Need võivad valitseda hulkade üle suure sõjaväe ja politsei abil. Sõjaväe ja politsei kandvam osa koosneb endistest vene valgekaartlastest.

Fashistid suruvad Balkanil julmalt jalge alla töötavate hulkade õigused. Verepulmad, vangistused laastavad Balkani proletariaati ja talupoegade ridu. Tuhanded noored kuulevad oma vanemate hädakisa tapaplatsidelt, piinapinkidelt ja niisketest vangikongidest. Samuti näevad tuhanded vanemad, kuidas valge terrori vikat niidab nende laste elu.

Valge terrori laine on jõudnud laaliast Balkanile. Ta paneb köidikutesse tuhanded proletaarlased.

Ei ole ülespuhutud ega tuulest võetud jutud Balkani valgest terrorist, nagu seda ütleb kodanlus. Tihti leiame Nõukogude Liidu ajakirjanduses kirjutusi, kuuleme avalikkuse ees esinemas Lääne-Euroopas isegi kodanlisi tegelasi, kes räägivad Balkani talupoegadele ja töölistele lihasse ja luusse lõikava valge terrori koledustest.

Kõige põhjalikuma ja asjalikuma kirjelduse valgest terrorist Balkanil on annud Prantsuse kirjanik H. Barbusse omas raamatus „Timukad“. Kirjanik käis kohapääl uurimas Balkani olusid, viibides säääl kauemat aega.

Viimasel ajal on ilmunud terve rida statistilisi seletusi, mis kõik valgustavad Balkanil valitseva valge terrori jäledusi ja nende maade hukatusse langemist.

Fashistid on lasknud hävineda peaaegu täielikult majandusliku elu. Neid ei huvita rahvahulkade elutingimuste parandamine, vaid kogu oma oskuse rakendavad nad sõjajõudude organiseerimisele. Riigi sissetulekud kulutatakse sõjaväe ja politsei ülalpidamiseks. Töötatööliste hulk ulatab Balkanil ligi miljonini. Töötasu on naeruväärt väike. Miljonid inimesed elavad viletsates korterites. Toitmisvõimalused on äärmiselt viletsad.

On ju arusaadav, et niisugune majanduslik viletsus sunnib töölisi ja talupoegi nõudma omale paremaid elutingimusi.

Kuid fashistid vastavad töötavate hulkade nõudmistele tapmistega ja vangistamistega. Poliitilist elu Balkani riikides juhivad fashistid. Igaüks, kes mõtleb teisiti, langeb ohvriks. Parlamentide valimisi toimetatakse politsei valve all. Kõik andku hääled tagurlike erakondade poolt ja tegelikult Balkanil ei olegi legaalseid revolutsioonilisi erakondi; **sotsiaaldemokraadid võivad tegutseda, sest nad töötavad ju riigi huvides.**

Toome mõned arvud, mis näitavad Balkani valge terrori koledusi. 1918 — 1925 langes tapalaval Bessaraabias 18.833 inimest, 1923 — 1925 Rumeenias 150 tuhat, Bulgaarias pärast Sofia kiriku õhkulaskmise katset mõne päeva jooksul 6000 inimest. Määratu suur on olnud protsesside arv, kus kaebealusteks sajad inimesed.

On seatud politsei poolt kokku nimekirje nendest, kes tulevad tappa esimesel kohasel juhusel. Nende elamud võetakse riigile s. o. fashistidele.

Ehk küll määratu suur on surma läbi langenute arv, ületab selle vangimajades vaevlevate oma. Vangimajadel on kord äärmiselt karm; tarvitatakse vanu inkvisitsiooni piinariistu. Tuhanded vangid surevad ja teised näevad oma ees sama teed. Kogu Balkani proletariaat näeb enda maad muutumas üheks suureks vangimajaks, kus vangideks töörahvas, vangivahtideks fashistid.

Valge terror on hävitanud Balkanil ka vaimlise elu. Tuhanded tööliste lapsed ei saa käia koolis, — põhjuseks on vaesus, kuid väga sagedasti ka õpetajate puudus, sest suurem osa neist on vangis. Nii suleti Bulgaarias õpetajate liit, mille liikmetest paljud tapeti.

Töölisnoorsool ei ole mingisugust organiseerimisvõimalust. Kommunistliku noorsoo ühingu liikmeid on aastate jooksul palju tapetud. Praegu on ühing sügavale põranda alla tõugatud.

Ei saa jätta märkimata asjaolu, et ei Rahvasteliit ega II Internatsionaal kui ka Amsterdami Internatsionaal ei ole tõstnud protesti fashistide tegevuse vastu Balkanil, vaid koguni selle vastu, on seda õigustanud. Toetust on leidnud Balkani proletariaat ainult III Internatsionaali poolt, kellega praegu kogu ilma reformistid ja kodanlased on sõjajalal.

Balkani töörahvas igatahes näeb, kes tema hauakaevaja, kes abiline.

Töolisnoorsoo liikumine välismail.

Saksamaa töolisnoored võitlevad sõjahäda-ohu ja fashismi vastu.

13.—14. aprillil k. a. peeti Saksamaal Saksa K.N.Ü. (kommunistlik noorsoo ühing) 10-dat kongressi. Nimetatud kongressist võtsid osa 185 saadikut, neist 4 kuulusid pahempoolsesse opositsiooni, 7 parempoolsesse. Kongressi aruandest selgub, et K.N.Ü. üldse on 20 tuhat liiget. Suurem osa liigetest on ühingusse astunud 1925.—1926. a., kuna endised vanemad ühingu liikmed on Saksa Kompartei ridadesse üleviidud. Kanti ette rida referaate, mis käsitsid Saksa töolisnoorsoo rasket seisukorda. Tööstuse ratsionaliseerimise järeltulusel on Saksa tööstusnoorsugu langenud suurema eksploatatsiooni (kurnamise) alla kui varem. Tööaeg on pikem endisest, palgad võrreldes täisealistega äärmiselt viletsad, suvist puhkeaega pole üldse olemas. Andmed näitavad, et kaevanduses töötab suur hulk noori 14—16 a.; töolisnoorsoo töökaitse seadus on küll vormilikt olemas, kuid elu viidud ei ole. Pääle kõige annab tunda suur tööpuudus: nii on tööta 350.000 töolisnoort. Kasvava reaktsioon ei katsu ükski majandusliku survega noorsugu rõhuda, vaid kavatseb võtta noortelt isegi poliitilised õigused: ühingutesse koondumise õiguse jne. Kongress võttis vastu resolutsiooni, milles hukka mõistetakse sõjalised ettevalmistused ja kapitalismini suurenevat päaletungi tööliklassile, ühtlasi võeti vastu ka hukkamõistev resolutsioon fashistlikkude noorsooorganisatsioonide vastu.

Hiinas komm. noorsoo kasvamine.

10. mail peeti Schanghai ära Hiina Kommunistliku töolisnoorsoo kongress. Tervitusi ütlesid kongressile K.N.I. (Komm. Noorsoo Internatsionaal) N. Liidu, Kommunistliku Üliõp. Ühingu ja Kuomintangiesitajad. Aruande järele on ühingus 35 tuhat liiget, huvitavaks asjaoluks on, et kunni novembrikuuni 1926. a. oli ühingus ainult 12 tuhat liiget. On märgata kolossaalset (suurt) töolisnoorsoo liikumise kasvamist. Kongressi päevakõrras olid aruanded Hiina V komm. partei kongressist ja K.N.I. poolt; ametiühisuste töö, organiseerimise küsimus, töö külas, lasteliikumine jne.

Noortööliste vilets seisukord Poolas.

Poolas võimutseb praegu endine sots ja nüüdne fashistlik kindral Pilsudski. Maavalitsemisel võtab ta eeskujuga fashistlikust Itaaliast ja terroriseerib tööliste revolutsioonilist liikumist. Töö-

liklass on surutud rasketesse elutingimustesse. Nii on see ka noortöölistega.

Mõned aastad tagasi pandi Poolas maksma enam-vähem mõdukas seadus noortööliste kaitseks. Selle seaduse järele ei võidud palgata ühegi töö peale noortöölisti alla 15-ne aasta vanaduse. 16 — 18 aastastele pidi võimaldatama töö kõrval kooliskäimist. Ootöö oli keelatud. Tervislikult kahjulikkudel töödel ei võidud tarvitada noori jne.

Nüüd on jäänud see seadus tähelepanemata. Alla 15 aasta vanuseid noori on tööstuses suur arv. Neile ei võimaldata mingisugust arstiabi. Töötatakse kahe vahetusega vahetpidamata. Ettevõtjad piitsutavad noori tööd tegema 16 — 20 tundi paevas. Kooliskäimisest ei ole juttugi.

Ametlik statistika näitab, et iga seitsmes noortööline on tiisikus.

Nii on Poola fashistlik valitsus paisanud noortööliste täielikult kapitalistide silmusesse.

Itaalia noortööliste elust.

Noortööliste eksploateerimist ei piira fashistide riigis ükski seaduse paragraaf. 8-tunnilist tööpäeva ei tunta. Töötatakse 12—14 tundi päevas viletsa töötasu eest. Noori sunnitakse täiskasvanute kohuseid täitma. Töökohtades on seatud sisse rasked karistamisviisid, nagu kartserid jne. Tarvitatakse ka rahatrahve. Trahvitakse iga väiksemagi eksituse puhul.

Küladest tuuakse tekstiilvabrikutesse noori naistöolisti, keda kergem on sundida tööle väheste tasu eest. Nende järele valvajateks on öökorterites nunnad. Päevasele füüsilisele väsimusele lisatakse öösel nunnade poolt veel juurde hingelist piina palvete jne. läbi.

Noorsoohooldus Nõukogude Liidus.

Sõja jäljed kaovad.

Tihti võib leida kodanlistes ajalehtedes teateid Nõukogude Liidu noorsoo seisukorrast. Armastatakse tuua pikki arvude ridu ja püütakse näidata, kui kohutavalt suur arv kodutuid lapsi on jäetud saatuse hooleks. Täiesti jäetakse nimetamata tööliste ja talupoegade riigi valitsuse suured jõupingutused, mis vähendavad iga aastaga kodutute laste hulka.

Vaatame lähemalt N. L. noorsoo seisukorda ja tema elu arengut. Iseäranis vajalik on puudutada pikemalt kodutute laste küsimust.

Koduta jäi palju noori Venemaal revolutsiooni ajal. Juba enne seda oli paljude noorte

elu löödud välja harilikkudest rööbastest. Samuti andis tõuke perekondade lagunemiseks tööliste ja talupoegade poolt läbiviidud sotsiaalrevolutsioonile järgnenud kodusõda. Tuhanded perekonnad paisati segi kontrrevolutsiooniliste vägede poolt.

Võidule pääsnud töölised ja talupojad ei suutnud loomulikult ühe päevaga üles ehitada juba ilmasõja päevil pragunema hakanud ja revolutsiooni ajal täiesti hävinenud majanduselu. See nõudis pikemat aega.

Sõja järeldustele liitus hiljem veel viljaikaldusega kaasa tulnud suur näljahäda. Ei ole midagi iseäralikku, kui niisuguste vapustuste mõjul tekkis hulk kodutuid lapsi. Neid on ka kodanlikes riikides ja mitte sugugi nii vähe.

Mõned aastad tagasi oli N. L. kodutute laste arv tõesti suur, ulatudes miljonitesse, kuid käesolevaks ajaks on see arv alanenud paarisaja tuhande peäle. Möödunud ja käeoleval aastal on tehtud hiiglatöö päävarjuta noorte hoolduse alal, mida võimaldas majanduslik tõus.

Võib loota, kui töö senises tempos edasi areneb, et kodutute laste arv langeb varsti nullini.

Kodutute noorte hooldust on juhtinud niihästi valitsus-, kui ka eraasutused. Nende algatusel on asutatud üle riigi rohkem kui 4000 lastekodu, kus viibivad noored kuni 16 eluaastani. Kodude juures leidub mitmesuguseid töökodasid jne. Siin saavad noored ka alghariduse, mis viiakse läbi samal viisil kui kõigis teisteski.

Möödunud aastal kulutati riigi poolt kodutute laste hooldamiseks 80 miljoni rubla.

Hispaanias.

«Taadid» teevad noorsotsialistlik liikumist.

11—15 maini k. a. peeti Madridis Hispaania noorsotsialistide kongressi. Aruanne, millest selgus, et N. S. Ü. ümber on koondunud 48 gruppi 1500 liikmega, iseloomustab noorsotsialistide organisatsioonide liigete koosseisu, kus suur osa 30—40 aastased „noored“ liikmeks (ka meie noorsotside ühingus on habemikud liigeteks).

Andmete järel oli liikmeid 15—20 a. 370; 20—25 a. 369; ja 30—35 a. 113 (!) Naisliikmeid oli ainult 24.

Tööliskoorte elu linnas ja maal.

Balti puuvilla vabriku noornaistööliste elust.

Balti puuvilla vabriku tööliste elu muutub ikka päev päevalt viletsamaks. Töö palgad kärbitakse niivõrd ära, et ei vasta kaugeltki elatisminumile (alammäärale). Kaheksatunnilise tööpäeva eest makstakse 100—120 mk. Mineval aastal makseti vaterina jaoskonnas päevaviisi, 150 marga ümber päevas, kuid sügisel arvas vabriku valitsus heaks tööliste palkasid „kõrgendada“ ja määras tükitöö; kuid tükitöö hind määrati niivõrd odav, et vanad vilunud töölised suure jõupingutusega võivad kaheksatunnilise tööpäeva juures 130—150 mk. päevas teenida. Eriti viletsaks muutus seeläbi õppimata noortööliste seisukord, sest tööliste on määratud jaotöö ja et seda jaotööd ära teha, on sunnitud noortööline töötama 12, isegi kuni 16 tundi päevas selles umbses õhustikus. Selleks, et mitte nälga surra. Kuid imelik, et mõnda sunnitakse kuni 16 tundi päevas töötama, kuna samal ajal paljud tööised, tööpuuduse ettekäände all, värava faha heidetakse.

Õpipoiste kurnamine Krulli vabrikus.

Krulli vabrik, milles praegu 240—250 töölisi, on kaunikene kogu õpipoiste, kelle elu-

tingimused õige viletsad ja palju soovida jätaksid.

Nooremad õpipoised töötavad pea täiesti ilma palgata, kuid ka vanematel, kes juba aastat kolm ja enamgi õpipoiseks on olnud ja ameti täiesti selgeksõppinud, pole seisukord palju parem. Neile makstakse 85—100 mk. päevas, sääljuures iga palga maksmisel räägitakse pikki jutte ja lubatakse täieliku õppinud tööliste palk maksta, kuid seniajani on lubamine jäänud lubamiseks ja palga asemel jäetakse sõimusõnu. Eriti meistrid Kruk, Raud ja Alberg on sarnase asja peale õige vilunud.

Koolist.

Iga kaineltmõtleva noor, kes meie Eesti koolides on käinud, teab niivõrd need õpilaste vaimu nüristavad. Juba algkoolis esimesest klassist alates hakatakse õpilastele mürgitavat isamaa vaimustust sissepumpama.

Veel suurema hoolega tehakse seda keskkoolis, sest ka sinna pääseb suure takistuste peale vaatamata tööliste ja kehvike lapse. Ja et kodanluse ei taha näha haritud töölist, püüab ta keskkooli pääsnud noortöölisti oma ustavateks teenijateks teha. Kuid see ei ole kerge. Klassi-

teadmisi omandanud noorte juures juba täiesti võimata. Sunnitakse osavõtma vabariigi aasta-päeval peetavatest aktustest ja õpilaste lau-lupidudest. Muidugi loodetakse sarnaste pidu-dega õpilastes äratada vaimustust ja lugupidamist isamaa vastu.

Ka igasugustest teistest isamaalistest koos-viibimistest sunnitakse osavõtma. Kui hoiad kõrvale, hakatakse kahtlustama ja heidetakse lõpuks koolist välja. Tallinna poeql. hum. güm. direktor Kuusik ütles möödunud õppeaasta vii-masel päeval õpilasi manitsedes: suurimaks hädahuks noortele olla kommunism, see olla see koletis, kes meie riigi alusmüüri õdnestab. Muuseas hädaldas ta ka, et kommunism noorte juures levineda ja hoiatas lõpetajaid kommu-nismi eest.

Meid proletaarlisi koolinoori ei hirmuta see. Kõvendame sidet noortega tööriini ja adra taqant. Meist peab sirguma klassiteadlikud töö-rahvapere liikmed.

Kaitseliitlane inimõigusi õpetamas.

Raplas, Kumma külas, elab keegi „edu-meelne“ kaitseliitlane, taluperemees Tõntsmann, kes jutlustab inimestele inimõigustest, püüdes sääljures tarka nägu teha. Nähtavasti on tema arvates inimõiguste jutlustamisest sõnades vähe ta teeb seda ka teades. Ühel õhtul, kui karjane karjaga kodu tuleb, teatas karjane peremehele, et üks mullikas kariast ära iooksud, mille peale peremehe viha põlema süttis, ja ta kõige metsikumalt karjase läbi peksis. Lähipekstult, verise silmnäoga saatis ta kariase metsa mulli-kat otsima, ise seejuures ähvardades: „enne kodu tulla ei tohi, kui mullikas käes.“ Hommi-kuni metsas ringi luusides, mullikat leidmata, läks karjane oma vanemate juurde, kus oma häda kaebas ja verise silmnäo puhtaks pesi. Kuuldavasti tuleb nüüd kaitseliitlasel Tõntsmanni oma „inimõiguste“ õpetamise eest kohtus vastust anda.

Rapla viinavabrik noortööliste elu mürgitaja.

Rapla viinavabrik on tööliste kurnamise ja taqakiusamise poolt otse eeskujulik, ja õige meisterlik on selle peale juhataia Vaat, kes mõne noortöölise elu täieliseks põrguks muudab.

Raske tööpäev kestab kuni 12 tundi, pal-gaks 3000 mk. ümber kuus, kuid Vaadi arvates on see lühikene ja ta sunnib töölisi kortli viina eest 3—4 tundi peale kauba töötama. Ta püüab viinajootmise abil töölisi oma täielisteks orjadeks teha, kes ta jalge ees roomaks. Töö-lisi sõimab hullemini kui loomi. Suitsetamise keelas ta vabrikus ära, ja kes sellest „kodukorrast“ üle julgeb astuda ehk herra Vaadile midagi

vastu ütelda, sellele antakse veel samal päeval õhtul lõpuarve ja ta on sunnitud sellestki vilet-sast leivakanikast lahkuma.

Tööliselt võetakse tema tervis, ning heidetakse siis värava taha.

Lutheri vabrikus on saagedased nähtused, et töölisi, kes vabrikus töö juures vigastada saand, enam tööle taqasi ei võeta.

Hiliuti vigastas keegi naistöoline töö juures oma sõrme ja vabrikuvälitsus o'i nii „armu-line“, et andis töölisele kohe lõpuarve; põhjen-dades sellega, et tööline ei saavat enam nii hästi töötada.

Samuti talitati ühe kastiaoskonna töölise-ga, kes palgi töstmiseqa selja ära venitas. Kui tööline pärast tervekssaamist tööle ilmus, tea-tati talle, et ta lahti lastud ja tema asemele juba uus võetud. Jälleqi põhjendati, et ta ei ole suuteline seda tööd teqema.

Töötasu on äärmiselt väike, 96—150 mrk. päevas, mis kauqeltki elatismiinumile ei vasta. Kuid ka sellestki viletsast palqast on töölistel raske lahkuda, sest siis on ta perekonnal täie-line näq külaliseks. Kuid nutmine ja hädalda-mine meie olukorda ei paranda.

Lutheri vabriku töölised, astume kõik, kui üks mees, puutöölise ametiühisusse. Orga-niseerime endi read, ainult siis suudame meie sarnastele väärnähtustele piiri panna ja endi töötingimusi parandada.

Noortööliste taqakiusamine Pricki tööstuses.

„Pricki“ krohvmati tööstuses antakse tööd tükiviisi teha. Maksetakse 85 penni krohvmati tüki tööst, nii, et vilunud tööline võib 8-tunni-lise tööpäeva juures teenida 100—125 mrk. Töölisele antakse jao töö teha, lastakse töölt lahti.

Eriti viletsaks on muutunud selle tõttu noortööliste seisukord, kes pole veel vilunud nii kiiresti töötama. Et mitte värava taha len-nata, tuleb neil 10—12 tundi vahetpidamata töötada, nii et pole aega higi otsalt pühkida ega nina nuusata, rääkimata „suitsu tunnist“ või lõuna vaheajast.

Tööline, kes meistrile vastu julgeb rääkida, kutsutakse õhtul kantselisse lõpuarve ärele.

Noortöölised Pricki tööstuses, astume kõik ehitustööliste ühisuse liikmeks ja parandame organiseeritud jõul omi töötingimusi.

Noor kannataja.

Kiltsi saeveskist.

Kiltsi saeveskid, milles töötab kaunis palju noortöölisi, võivad oma kurnamise meetodiga arvatavasti rekordi lüüa. Eriti raske ja väljakan-

natamatu on töölisnoorte olukord. Noored, kes talvel õppida tahavad, peavad tulema siia, et lühikest „suvepuhkust“ teenimiseks ära kasutada, selle peale vaatamata, et nad siin midagi teenida ei suuda. Nii on ka siin noortooliste hulgas terve hulk õppivat noorsugu, üliõpilastest alates ja algkooliõpilastega lõpetades. Kas see pole ilus naide jumalikust tooküllusest varbarigis. Nagu öeldud, kurnatakse noori igal võimalikul viisil. Isegi alaealisi naistöölisi sunnitakse õoesti töötama. UMBERPAIGUTUSED ühe töö pealt teise peale on sagedased. Kui mõni tööline kaebab, et tal liig raske töö üle jõu käib, pannakse ta teise veel raskema peale. Ajalehti, isegi ka kõige parempoolsemaid, lugeda ei tohi, kui see sünnib, siis tea, et sind söim või isegi lõpuarve ootab.

Kuid ka vanemate töölistega ei käida paremini ümber. Üldse on märgata püüdu vabrikutesse koondada venelasi, s. t. põhjakorpuslasi (on ju vabrikute omanikud ise ka samad). Kohalikke töölisi lastakse lahti, põhjendades tööpuudusega, kuid sealsamas võetakse valgekaartlasi samale tööle. Tööliste hulgas on ka, nagu igalpool, juudaseid, kes uute tööliste meelst teada peavad saama, ja kui vast mõni klassiteadlikum tööline siia juhtub, on lõpuarve kindel tunnipealt.

Rakke Kadaka lubja- ja lauavabrikust.

Tööliste seisukord on siin võimatult vilets. Tapva töö juures on võimalik vaid kuni 300 mrk. tükitöö juures teenida. Muidugi tuleb siis kuni 16 tundi tööd teha. Päevatöö juures aga maksetakse 14 mrk. tunnis! Ületunnid 19 mrk.

(mitte poolteisekordne tasu, nagu mujal). Töötaida tuleb võimatult viletsate tingimuste juures. Lubjavabrikus tuleb tood teha 60-kraadises palavuses, sinna juurde seltsib veel lubjatoim, nii et porgu ei voi selle juures sugugi halvem olla. Töönstele saab osaks alati suur soim ja kirumine. Eriti agar selles on vana Kadak ise, kelle vabrikusse imudes kõik kohad soimu täis ja siis pole ükski töö kullalt hästi tehtud.

Vabriku poolt on tööliste ka priukorterid muretsetud, kuid need korterid on niivõrd viletsad, et saäl vaevalt elada võib. Kui mõnel tööisel julgust on paremat ümberkäimist nõuda või muul viisil „vastu hakata“, siis on Kadakal esimene asi: „korterist välja!“ On need korterid nii viletsad kui nad on, Kadak võib ka nendega kelkida.

Kamarikul murtakse lubjavabrikule paasi. Siin leiavad paljud inimesed tood, kuid ka siingi on tööpalgad ja tingimised samuti viletsad (on ju seegi Kadaka ettevõte). Kubjaste hulgast metsikum on Steinberg, kes alati tööliste kallal söimamisega aega viidab.

Töölised! KAU peame meie sarnase kurnamise ja söimu all kannatama? Aeg oleks juba võitluse astuda endi tootingimuste parandamiseks, sest keegi ei paranda meie viletsat olukorda, kui meie ise ei tee seda. Seda ei suuda aga meie läbi viia üksikult, organiseerimatult, vaid ühiselt, koondudes ehitustöölise ametiühisuse ümber.

Kõik rakuskäed, paneme julgelt käed külge, organiseerime ühisel jõul ja nõul ehitustöölise ametiühisuse osakonna, sest ainult sel teel organiseeritult suudame endi viletsat olukorda parandada.

Lubjavabriku noorori.

„Noorte Hääle“ lugejaile!

„Noorte Hääle“ toimetuse ja talituse asub Tallinnas, Vaksali puiesteel nr. 8a „Tööliste Majas“, avatud 5–10 p. l.

Tellimishind: 20 mk. number.

Noortöölised! Korraldage üksiknumbrit müüki kohtadel!

Hakake tellimiste vastuvõtjaks! Viige „Noorte Hääl“ töölismassidesse!

Elu kõige väärtuslikumad hüved kuuluvad kõigile inimestele. Nii oli alati. Õhk ja valgus kuuluvad kõigile, kes hingavad ja näevad. Vaatamata igavesele egoismile ja ahnusele, vaatamata kõigile üksikute püüetele vägivaldselt endale röövida elu hüved, varandused, mida kasutavad kõige rikkamad meist, on tühised võrreldes varandustega, mis kuuluvad kõigile inimestele ühesugusel määral. Kas pole tõsi, et meie ühiskonnas suurimad varandused, nagu teed, jõed, metsad, muuseumid kuuluvad eranditult kõigile. Ühelgi rikkal pole enam õigust kui minul sellele vanale tammele Fontenebleau's või pildile Louvre'is. Ja kui ma oskan paremini kasutada seda, nad kuuluvad mulle suuremal määral kui mõnele rikkale. Kollektiivne omandus, mida meie nii väga kardame ja mida peame veel nii kaugeks, esineb tegelikult igal sammul.

Riik on väga jäme ja ebaviisakas härra, kes istub akna taga ja kellegi pole tahtmist loobuda oma varandustest tema kasuks.

Arad inimesed kardavad muutusi, mis algasid juba enne nende sündimist, mis sünnivad nende silme ees, kuid mida nad ei näe, ja millete jõud võib märgatavalt avalduda alles sadade aastate pärast.

Anatole France.

Lehti 209 Ryöpylä 3. ed.

Fin. 1971, k. 281 (mainittu "Suomen Keskust")

ilman, kuro samas ka

15. Augustil 1924 a. konfiskeeritud ja arsti alla
pandud Tallima-Elaju prefekt määrusega.

1-30-27

HIND 20 MARKA

Page No. 100